Årsredovisning 2015

SGU
Sveriges geologiska undersökning

Vi har på SGU har konkretiserat vårt uppdrag i form av en vision, strategiska mål och strategier för att uppnå målen. Vår verksamhetsstrategi belyser de utmaningar som Sverige står inför och definierar på vilket sätt SGU ska bidra till en hållbar samhällsutveckling. Verksamhetsstrategin är ett levande och dynamiskt dokument som uppdateras årligen genom uppföljning och omvärldsanalys. Strategin ligger till grund för SGUs årliga verksamhetsplanering och är ett stöd för prioriteringar på fem års sikt.

Vision

Sverige har en hållbar samhällsutveckling. Mark- och vattenområden används och utvecklas för de ändamål de är bäst lämpade. Mineralnäringen och andra naturresursbranscher är livskraftiga och ansvarstagande.

Strategiska mål

- SGU är ledande för en ändamålsenlig användning av jord, berg och grundvatten i en föränderlig värld.
- SGU är ledande för ett hållbart nyttjande av landets mineralresurser samt främjar hållbar tillväxt och företagande inom sektorn.
- SGU uppfattas som en attraktiv, utåtriktad, effektiv och betydelsefull myndighet.

Foto omslag: Lars Forsstedt/Scandinav

INNEHÅLL

Generaldirektören har ordet ... 2
Resultatredovisning ... 4
Tillhandahålla geologisk information för samhällets behov ... 8
– Insamlingsverksamhet ... 9
– Tillhandahållande – data, produkter och tjänster ... 11
– Tillhandahållande – kommunikation ... 14
– Remissyttranden ... 15
– Låna en geolog ... 16
– Vattenförvaltning ... 16
Hållbart nyttjande av landets mineralresurser ... 18
– Regler och styrmedel ... 21
– Dialog ... 21
– Vägledning och prospekteringsinformation ... 21
– Förutsättningar för hållbart nyttjande ... 22
– Marknadsföring ... 23
Handläggning av ärenden ... 22
– Bergstatens handläggning av ärenden enligt minerallagstiftningen ... 23
– Övriga ärenden ... 25
Geovetenskaplig forskning och internationella samarbeten ... 30
– Geovetenskaplig forskning ... 31
– Europeisk samverkan – EUROGEOSURVEYS ... 33
Miljöansvar ... 36
– Miljömål ... 37
– Efterbehandling av förorenade områden och miljösäkring av oljelager ... 38
Uppdragsverksamhet och tjänsteexport ... 42
Regeringsuppdrag ... 46
Intern styrning och kontroll ... 48
Kompetensförsörjning ... 50
Råd och ledande befattningshavare ... 54
Resultaträkning ... 57
Balansräkning ... 58
Anslagsredovisning ... 59
Tilläggupplysningar ... 60
Noter ... 62
Sammanställning över väsentliga uppgifter ... 69

GENERALDIREKTÖREN HAR ORDET

Foto: Lars Classon

Lena Söderberg, generaldirektör, Sveriges geologiska undersökning

Varje år i februari summerar vi det gångna året. Då stannar vi upp och funderar över vad vi åstadkommit i förhållande till våra mål och vårt uppdrag. Vi försöker att med ett urval konkreta exempel ge en rättvisande bild av vår verksamhet som också våra uppdragsgivare och intressenter kan förstå och ta till sig.

Under 2015 har arbetet med att genomföra vår verksamhetsstrategi inletts. Organisationen har setts över och vår verksamhet genomlysts. Roller och ansvar har tydliggjorts och ett värdegrundsarbete samt en mer utvecklad mål- och resultatstyrning har startat.

Vi har aktivt arbetat för att öka samarbeten med andra myndigheter och forskningsfinansiärer, och samtidigt minskat våra kostnader. Vi har även genomfört ett antal riktade satsningar, däribland omfattande kompetensutvecklingsinsatser, för att stå bättre rustade inför kommande år.

För att effektivisera och möjliggöra en fokusering framöver har vi arbetat systematiskt med att få ner antalet pågående projekt och effektivisera dem, främst genom att fullfölja och slutföra projekt, samt att avveckla äldre projekt. Samtidigt har vi inlett en översyn av vår kartering i syfte att ta fram en långsiktig inriktning i samklang med verksamhetsstrategin.

En kraftsamling har gjorts under året för att visa hur SGUs arbete ger effekt i samhället, och därmed öka förtroendet för myndighetens arbete. Vi har också inlett ett arbete att tydliggöra vårt näringspolitiska uppdrag.

Summeringen av året möjliggör också slutsatser och funderingar

över hur dessa påverkar vårt arbete framöver. Nedan beskriver jag kortfattat några av de utmaningar som SGU identifierat för 2016.

Förtroende för att vi gör skillnad

För att säkerställa att vi bistår samhället med rätt kunskap, och att denna kunskap används på ett för samhället effektivt sätt, ökar vi vår kommunikation med omvärlden. Vi intensifierar arbetet med att belysa samhällsekonomiska vinster av relevant geologisk information och vi ökar arbetet med att beskriva effekterna av vår verksamhet.

Vårt uppdrag att i vid mening bistå samhället med geologisk kunskap när samhället samtidigt förändras i en allt snabbare takt kräver mer systematiska och täta intressentdialoger – och analyser. Mot den bakgrunden utvecklar vi under 2016 vår skicklighet i att ”se runt hörnet”. Vi måste vara innovativa och kunna leverera den kunskap som behövs, i den form som är mest gynnsam för användarna även i framtiden.

Ett hållbarhetsarbete i framkant

En viktig del i vårt arbete är att bidra till att mark och vatten används på ett för samhället ändamålsenligt sätt. Kunskaper om såväl själva geologin som miljömässiga, sociala och ekonomiska aspekter behöver vägas in. Klimatavtalet i Paris och FNs nya hållbarhetsmål – Agenda 2030 ger oss både utmaningar och ett ramverk framöver. En hållbarhetsstrategi, som är förankrad i såväl vårt näringspolitiska uppdrag som vårt miljömålsarbete, implementeras därför brett i vår verksamhet.

Modern insamling och hantering av information

Vi ser vidare att formen och inriktningen för insamling av information nu utvecklas i allt snabbare takt. Många av våra grannländer arbetar mer interaktivt med samhället: Dels för att bättre styra informationsinhämtningen och produktutvecklingen, dels för att tillsammans med intressenter och andra aktörer bidra till en gemensam större kunskapsbas. En långsiktig strategi och plan för vår informationsinsamling, inklusive prioriteringsmodeller och framtida produkter, ska därför utvecklas.

Vi har under en längre tid satsat på att utöka våra informationsmängder för att stå bättre rustade för de nya behov som vi ser i samhället. Det är nu dags att gå in i nästa fas där resurser satsas på att konsolidera vår informationshantering så att den blir aktiv och säker, samt uppfyller externa krav. Mot den bakgrunden höjer vi utvecklingstakten på våra databaser och relaterade produkter och ökar samverkan med privata aktörer som är beredda att förädla och utveckla vår kunskap.

Effektiviseringar ger möjligheter

För att nyttja våra resurser effektivt utvecklar vi våra processer och vår projektstyrning. Något som sen skapar utrymme för investeringar i innovation och förnyelse.

SGU arbetar sedan flera år tillbaka systematiskt med ett ledningssystem för kvalitet, yttre miljö och arbetsmiljö. Att fortsätta detta arbete bidrar aktivt till vårt strategiska mål att uppfattas som en attraktiv, utåtriktad, effektiv och betydelsefull myndighet. Välkommen att ta del av vår årsredovisning på kommande sidor!

Lena Söderberg
Uppsala, februari 2016

RESULTATREDOVISNING

SGU redovisar sin verksamhet i enlighet med förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag (FÅB). Enligt denna ska myndigheten redovisa och kommentera verksamhetens resultat i förhållande till de uppgifter som framgår av myndighetens instruktion och till vad regeringen, i förekommande fall, har angett i regleringsbrev eller i något annat beslut.

Resultatredovisningen ska främst avse hur verksamhetens prestationer har utvecklats med avseende på volym och kostnader. Resultatredovisningen ska ge en rättvisande bild av den genomförda verksamheten och resultatet av denna verksamhet.

SGU har gjort en förändring av resultatredovisningens struktur. Syftet är att tydliggöra våra prestationer i förhållande till vår instruktion. Med prestationer avses i detta sammanhang de varor och tjänster som har lämnat myndigheten eller som på annat sätt har blivit tillgängliga, åtkomliga eller synliggjorda. Resultatredovisningen följer därför systematiken i instruktionen och det är utifrån denna vi delat in redovisningen i verksamhetsområden. Vår förhoppning är att kommande år kunna presentera verksamhetens kostnader på en ännu mer detaljerad nivå. Inom varje verksamhetsområde redovisas några av våra viktigaste prestationer. För respektive verksamhetsområde redovisas ekonomiskt utfall, i vissa fall från flera olika finansieringskällor vilket beror på att prestationer inom området ibland har delad finansiering. Jämförbara data för de senaste två åren har dock, med befintliga data och mätmetoder, inte varit möjliga att ta fram.

SGU har under året jobbat med verksamhetslogik och vi har i detta arbete tagit hjälp av Ekonomistyrningsverket. I detta arbete har vi tydliggjort hur våra aktiviteter bidrar till prestationer som i sin tur har effekter som på längre sikt påverkar regeringens möjligheter att nå de mål som ställs upp i statsbudgeten. SGU har också enligt ett uppdrag i regleringsbrevet parallellt arbetat med att ta fram resultatmått för kvantitet och kvalitet. Vissa av dessa resultatmått redovisas i årets årsredovisning och myndigheten arbetar med en plan för vilka som ska redovisas från och med 2016.

Vår verksamhet delas från och med 2015 in i följan-

Tabell 1. Verksamheternas intäkter och kostnader 2015

Intäkter och kostnader 2015 (tkr)	Tillhandahålla geologisk information för samhällets behov	Hållbart nyttjande av landets mineralresurser	Handläggning av ärenden
Intäkter av anslag 24 1:8	162 240	23 811	16 989
Intäkter av anslag 24 1:10	0	0	0
Intäkter av anslag 20 1:4	0	0	0
Intäkter av avgifter	4 073	725	447
Intäkter av bidrag	15 610	6 187	76
Finansiella intäkter	56	6	5
Verksamhetens intäkter	**181 979**	**30 729**	**17 517**
Verksamhetens kostnader	**-181 979**	**-30 729**	**-17 517**

* Skillnaden mellan intäkter och kostnader består i huvudsak av en periodiseringsdifferens mellan intäkter av anslag och verksamhetens kostnader, se avsnitt Tilläggsupplysningar.

de verksamhetsområden i årsredovisningen:

- **Tillhandahålla geologisk information för samhällets behov**
- **Hållbart nyttjande av landets mineralresurser**
- **Handläggning av ärenden**
- **Geovetenskaplig forskning och internationella samarbeten**
- **Miljöansvar**
- **Uppdragsverksamhet och tjänsteexport**

Kostnadsfördelningen mellan verksamhetsområdena framgår nedan.

Figur 1. Kostnadsfördelning

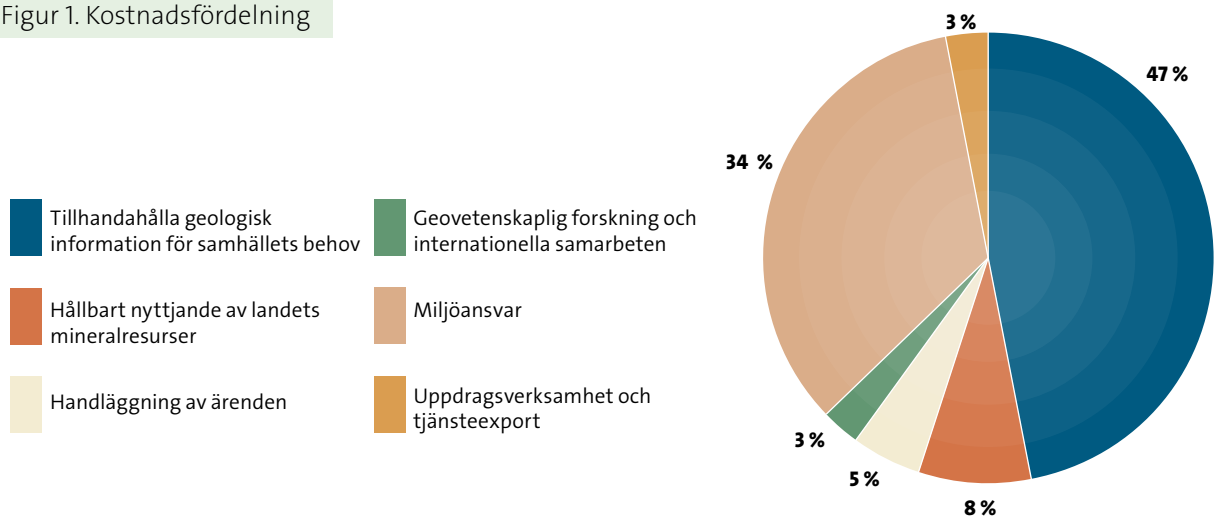

Geovetenskaplig forskning och internationella samarbeten	Miljöansvar	Uppdragsverksamhet och tjänsteexport	Summa
8 798	11 655	0	223 493
0	9 476	0	9 476
0	48 170	0	48 170
514	4 004	11 637	21 400
2 599	72 666	0	97 138
3	8	13	91
11 914	**145 979**	**11 650**	**399 768**
-11 914	**-132 533**	**-11 571**	**-386 243**

Stora delar av SGUs verksamhet påverkar möjligheterna att nå miljökvalitetsmålen i positiv riktning. Miljömålssymbolerna används i årsredovisningen för att tydliggöra SGUs arbete med generationsmålet och de sexton miljökvalitetsmålen, och för att visa vilka aktiviteter som bidrar till vilket eller vilka miljökvalitetsmål.

Illustrationer: Tobias Flygar

Figur 1. Symbolerna för de 16 nationella miljökvalitetsmålen. Sett från vänster till höger, uppifrån och ned: *Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft, Bara naturlig försurning, Giftfri miljö, Skyddande ozonskikt, Säker strålmiljö, Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag, Grundvatten av god kvalitet, Hav i balans samt levande kust och skärgård, Myllrande våtmarker, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap, Storslagen fjällmiljö, God bebyggd miljö* samt *Ett rikt växt- och djurliv.*

Figur 2. Symbolen för *Generationsmålet*.
Illustration: Tobias Flygar.

Foto: Carl-Erik Alnavik/SGU

Foto: Magnus Ström/Scandinav

TILLHANDAHÅLLA GEOLOGISK INFORMATION FÖR SAMHÄLLETS BEHOV

Sveriges geologiska undersökning ska tillhandahålla geologisk information för samhällets behov på kort och lång sikt. Myndigheten ska i detta syfte
1. bedriva en behovsstyrd insamling av grundläggande geologisk information, och
2. förvalta och utveckla insamlad information i syfte att göra den tillgänglig och lätt att använda.

(2 § förordning (2008:1233) med instruktion för Sveriges geologiska undersökning)

INTÄKTER OCH KOSTNADER FÖR ATT TILLHANDAHÅLLA GEOLOGISK INFORMATION FÖR SAMHÄLLETS BEHOV (TKR)

Intäkter av anslag 24 1:8	162 240
Intäkter av anslag 24 1:10	0
Intäkter av anslag 20 1:4	0
Intäkter av avgifter	4 073
Intäkter av bidrag	15 610
Finansiella intäkter	56
Verksamhetens intäkter	**181 979**
Verksamhetens kostnader	**-181 979**
Årets kapitalförändring	**0**

Att undersöka och informera om landets geologi är en del av regeringens näringspolitik. Tillhandahållandet av geologisk information bidrar bland annat till hållbar och effektiv samhällsplanering, att främja företagande och att stärka den svenska konkurrenskraften. Ett av SGUs strategiska mål är att myndigheten ska vara ledande för en ändamålsenlig användning av jord, berg och grundvatten i en föränderlig värld. Vi ser idag en samhällsutveckling som innebär att vi för att uppfylla detta mål måste förflytta verksamhetens tyngdpunkt från insamling och kartframställning till förädlande och tillhandahållande av relevant information. Vi bedömer även att det för att säkerställa att användarna kan tillgodogöra sig värdet av informationen finns ett ökat behov av anpassningar av informationen liksom av stödjande informationsinsatser.

INSAMLINGSVERKSAMHET

Insamlingen av geologisk information lägger grunden för, och är en förutsättning för, att SGU kan tillhandahålla relevanta underlag i form av prestationer. Insamlingen är behovsstyrd och syftar till att ta fram specifika produkter och tjänster, till exempel kartor och rapporter om geologiska förhållanden eller miljödata. Informationen används dock ofta i flera syften och levereras in till SGUs databaser efter hand. För att ge en rättvisande bild av myndighetens användning av anslagna medel redovisar vi här kostnaden för årets insamling av geologisk information. Därefter presenteras våra prestationer vad gäller tillhandahållandet av geologisk information.

Vi lyfter här fram några av årets insamlingsprojekt. Projekten har valts ut för att de innehåller stora inslag av innovation, har särskilt stor betydelse för pågående samhällsprocesser eller utgör särskilda satsningar.

Barents

Projektet Kartering Barents påbörjades 2012 i syfte att ta fram ny geologisk information för mineralnäringen i de nordligaste delarna av Sverige, med finansiering från extra tilldelade anslagsmedel. Med hjälp av moderna metoder och tekniker har projektet gett ökad kunskap om berggrunden och dess egenskaper samt information om huvud- och spårelement i moränen, vilket ger förutsättningar för att hitta nya malmer och mineraler i regionen.

Arbetet i Barentsprojektet har kompletterat, och samverkat med, den sedan tidigare pågående kartläggningen i Boden, Jäkkvik och sydvästra Norrbotten. Litogeokemiska och petrofysiska prover och mikroskopanalyser, samt prov för åldersdateringar, har samlats in från samtliga undersökta områden. Resultaten levereras kontinuerligt till SGUs databaser och blir därmed tillgängliga för alla intressenter.

Grundvattenundersökning med modern teknik

Under tre veckor på hösten 2015 utfördes geologiska undersökningar på Gotland där vi provade en för oss ny helikopterburen geofysisk mätmetod (TEM). Totalt samlades data från cirka 550 kvadratkilometer in, fördelat på fyra utvalda områden. Med hjälp av data från undersökningen, och från tidigare helikopterburna mätningar från 2013,

Tabell 2. Kostnader för insamlingssverksamheten

	2015	2014	2013
Kartering Barents	13 699	19 318	21 170
Berggrund för mineralindustri	6 120	5 532	6 714
Berggrund för samhällsplanering	1 675	5 627	3 910
Markgeokemi för mineralindustri	2 266	1 559	4 572
Geokemi för samhällsplanering	958	538	1 110
Jord	9 923	12 465	9 663
Götalandsbanan	1 819	2 263	887
Grundvatten	3 296	8 297	5 984
Maringeologi	15 689	19 590	14 409
Tyngdkraft*	1 542	1 325	-
Flyggeofysik	7 824	6 295	8 464
Summa kartering totalt (tkr)	**64 811**	**82 809**	**76 883**

* Tyngdkraftsmätningar redovisades inte i denna tabell 2013.

kommer SGU att uppdatera den geologiska bilden av Gotland i 3D och det hydrogeologiska underlaget för Gotland. De primära målen med undersökningarna var att avgränsa större grundvattenmagasin och visa på vilka djup det saltpåverkade grundvattnet finns. Med ökade kunskaper om grundvattenförhållandena på Gotland kan förhoppningsvis framtida dricksvattentäkter lokaliseras.

Gränslöst vatten

I ett samarbete mellan SGU och Norges Geologiska Undersökning (NGU) påbörjades sommaren 2014 en fältrekognosering av grundvattenförekomster över nationsgränserna. Denna gränsöverskridande kartering bedrivs enligt SGUs grundvattenkarteringsmodell, som inleds med insamling av befintlig data följt av fältbesiktning av området. Under sommaren 2015 har undersökningar utförts vid Eda och Rottnemon parallellt med NGUs mätningar på den norska sidan av gränsen. Arbetet har genomförts mot bakgrund av att EU har påpekat att arbetet med nationsgemensamma vattenförekomster är viktigt för genomförandet av vattenförvaltningsarbetet.

Hållbara hav

Ett av de största hoten mot en hållbar utveckling i Östersjön är miljögiftsbelastning, som tydligt framgår av exempelvis höga halter miljögifter i fet fisk i norra Östersjön samt på de återigen starkt påverkade populationerna av havsörn längs Norrlandskusten. Under 2015 har därför SGU tillsammans med fem länsstyrelser startat ett projekt för att kartlägga fiberbankar längs norra Östersjöns kust med avseende på antal, storlek, egenskaper och innehåll av miljögifter. Fiberbankarna, som har uppkommit i anslutning till gammal pappers- och massaindustri, bär på mycket höga halter av miljögifter så som PCB, DDT, kvicksilver, bly och kadmium. Naturvärden som berörs av fiberbankarna är till exempel grunda vikar som är viktiga lekområden för kustfisksamhället. Fiberbankar finns oftast nära tätorter och de utgör därmed även en risk för ekosystemtjänster som utnyttjas av lokalbefolkningen. Syftet med projektet är att presentera konkreta åtgärdsförslag, inklusive tidsplan och skattning av kostnader, samt möjliga åtgärdsmetoder. Ambitionen är att de förorenade områden ska bli åtgärdade i så stor utsträckning att de inte utgör något hot mot människors hälsa eller miljö så att de ska kunna bidra till den regionala tillväxten.

Material för samhällsutveckling

Under 2014 levererades 77 miljoner ton ballast från Svenska berg och grustäkter. En utmaning för samhället är att - med bästa möjliga teknik och med minimal negativ påverkan för miljön och människors hälsa - tillgodose behovet av materialråvaror. För SGU innebär detta att vi förser samhällets aktörer med underlag för en hållbar materialförsörjning, och att vi skapar förutsättningar för att minska uttaget av det icke förnyelsebara naturgruset. Under 2015 har SGU därför fortsatt arbetet med att ta fram kartunderlag om bergets egenskaper för de viktigaste användningsområdena väg, järnväg och betong i delar av Skåne, Stockholm och Göteborg.

Georisker

Samhällsutvecklingen innebär en ökad efterfrågan på användbara geologiska underlag.

Ett förändrat klimat kommer att leda till ökad erosion längs våra kuster och vattendrag och ökad risk för jordskred som kan hota bebyggelse, vägar och annan infrastruktur. Mot den bakgrunden bidrar SGU till klimatanpassningsarbetet genom att kartlägga jordarter i områden som är särskilt utsatta för erosion och jordskred. Resultatet i form av moderna kvalitetssäkrade jordartskartor kan användas för att peka ut riskområden för skred och erosion. Under 2015 har SGU avslutat jordarts- och maringeologiska undersökningar i Ångermanälvens dalgång och längs Skånes kuster, samt kartlagt skredkänsliga områden i Bohuslän. Arbetena har skett i samverkan med Statens geotekniska institut.

Utbyggnaden och förtätningen av Storstockholm är ett annat exempel som ställer krav på hållbar, säker och effektiv markanvändning. Där har SGU under året bidragit genom att modernisera och kvalitetssäkra jordartskartor i området.

TILLHANDAHÅLLANDE – DATA, PRODUKTER OCH TJÄNSTER

Data

Geologisk information kan tillhandahållas som datamängder från SGUs datavaruhus. Informationen i datavaruhuset är grunden för de flesta produkter och tjänster som tillhandahålls av SGU. Slutanvändaren eller vidareförädlaren kan välja att använda datamängderna eller tjänsterna i egna GIS-program för exempelvis analyser, sökningar och genom att kombinera SGUs data med annan information. Det här är det skede då den information vi samlat in blir tillgänglig, det vill säga den första prestationen från den insamlande verksamheten.

Under året har mängden information i SGUs datalager utökats kraftigt. Huvuddelen av den nya informationen kommer från borrkärneskanning samt marina undersökningar över havsbottens egenskaper. Eftersom dessa uppgifter tidigare inte redovisats kan ingen exakt jämförelse mot tidigare förhållanden göras.

Produkter och tjänster

SGU tillhandahåller geologisk information på många olika sätt. Att erbjuda tjänster och kartvisare via webben är ett sätt att öka spridning och användning av geologisk information. Våra tematiska kartvisare ger en snabb och enkel överblick av SGUs data där informationen i SGUs tjänster kan användas och kombineras tillsammans med annan lägesbunden information av de användare som så önskar. Tjänsterna är tillgängliga på SGUs webbplats och kan också nås via den nationella Geodataportalen. SGU publicerar också en rad rapporter och publikationer varje år där vi presenterar resultaten av undersökningar och utredningar.

Kartvisare

För att bidra till ökad spridning och användande av geologisk information har SGU publicerat ett antal nya kartvisare och tjänster inom olika teman. Två av dessa gäller marina sediment i Östersjön och deras innehåll av organiska miljögifter samt metaller och näringsämnen. Kartvisarna är ett stöd för miljöövervakning, planering och forskning inom havsmiljö. De utgör viktiga verktyg för att nå de nationella miljömålen.

Under året har vi också tagit fram en kartvisare som visar spår av inträffade jordskred och raviner i lösa jordlager.

SGUs kartvisare kopplar till flera av EU:s direktiv samt nationella mål inom miljö- och klimatanpassning. Vi planerar att kommande år kontinuerligt modernisera och komplettera kartvisarna i takt med att nya data samlas in och nya behov uppstår.

Tjänster enligt lag om geografisk miljöinformation

Arbetet med att införa tjänster enligt lagen om geografisk miljöinformation (Inspire) har fortsatt. I oktober publicerade SGU nya tjänster med information om grundvatten och berggrund. Tjänsterna finns tillgängliga både för visning och för nedladdning utan kostnad enligt den öppna licensen Creative Commons. Vi har sedan lanseringen av tjänsterna sett en relativt hög efterfrågan med många nedladdningar.

Samtliga leveranser har skett enligt plan och inom föreskriven tid enligt införandebestämmelserna. Arbetet är enligt EU-direktivet planerat att fortsätta fram till 2020.

SGU planerar att på sikt använda samma ramverk för våra övriga tjänster.

Rapporter

SGU har publicerat 116 rapporter, kartor och andra publikationer under året. Bland annat har vi inom projektet Barents publicerat tolv nya rapporter under året. Ytterligare två tekniska rapporter är levererade för de djupkännande flygmätningar norr om Kiruna. Under året har en kraftansträngning gjorts och hela femtio beskrivningar av grundvattenmagasin har publicerats. Dessa utgör viktiga underlag för karaktäriseringen av vattenförekomster inom svensk vattenförvaltning och kan dessutom användas när nya vattentäkter ska lokaliseras. SGU har även publicerat en rapport som underlag för bedömningar av olika användningsområden vid tillstånd av naturgrustäkter. Målgruppen för denna är såväl sökande bolag som domstolar och länsstyrelser. Vidare har vi publicerat en rapport om geoenergi som berör många aktuella frågor kring detta ämne bland annat för bedömning och design av geoeneregianlägg-

Tabell 3. Produkter och tjänster som publicerats under året

	2015	2014	2013
Berggrundsgeologi			
Berggrundskartor, skala 1:50 000 och 1:100 000	0	5	11
Beskrivningar till berggrundskartor, skala 1:50 000 och 1:100 000	0	2	6
Jordartsgeologi			
Jordartskartor, skala 1:50 000 och 1:100 000	8	0	11
Beskrivningar till jordartskartor, skala 1:50 000 och 1:100 000	1	0	0
Hydrogeologi			
Beskrivningar till grundvattenmagasin med kartor, skala 1:50 000	50	14	14
Geokemi			
Geokemikartor	1	0	0
Maringeologi			
Maringeologiska kartor, skala 1:100 000	6	0	3
Beskrivningar till maringeologiska kartor, skala 1:100 000	3	0	3
Övriga produkter			
Övriga publikationer	7	6	6
Kartvisare på internet	9	4	5
Kartgenerator – antal karttyper	3	0	0
SGU-rapporter	40	42	19
WMS-tjänster på internet	3	5	*
Öppna data	2	7	**
Summa	**133**	**85**	**78**

* Produkten redovisades inte det året ** Produkten fanns inte det året

ningar. Utöver detta har även ett par rapporter som beskriver hur grundvattnet kan komma att påverkas av framtida klimatscenarier publicerats. Sju beskrivningar över regionala havsområden för stöd till havsplanering och förvaltning har publicerats under året.

SGU har tillsammans med andra statliga myndigheter (SGI, SMHI, MSB och Lantmäteriet) tagit fram en vägledning för användning av kartunderlag om ras, skred och erosion. Den riktar sig framförallt till regionala och kommunala planerare och strateger men är även till hjälp för till exempel bygglovshandläggare, miljöinspektörer, VA-planerare och personal inom Räddningstjänsten.

Öppna data

Svenska myndigheter förvaltar stora mängder geodata, information som blir allt viktigare i dagens samhälle. Idag saknas dock ofta kopplingar mellan myndigheternas datamängder. En användare som ska samordna information från flera myndigheter måste därför själv göra denna dataintegration, vilket idag är ett komplicerat och tidsödande arbete. Exempel på detta finns inom myndigheternas klimatanpassningsarbete, som

kan effektiviseras genom att göra det enklare att ta fram gemensamma planeringsunderlag.

Under året har vi arbetat med att publicera metadata till SGUs öppna data. Projektet har varit delfinansierat av Vinnova.

En förstudie i att publicera öppna länkade data genomfördes under året i samarbete med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Havs- och vattenmyndigheten, Naturvårdsverket och Linköpings universitet. Förstudien delfinansierades av Vinnova. Användningsområden för en sådan applikation skulle kunna vara krishantering, hantering av miljörisker eller klimatförändringar.

Förstudien visade på stora möjligheter att använda öppna länkade data för att kombinera olika myndigheters informationsmängder för att på så vis skapa ökad nytta och innovation i samhället.

Länkade data är en metod för att publicera data på ett standardiserat sätt som gör det möjligt att göra kopplingar, i förväg eller i realtid, mellan informationsobjekt hos olika organisationer.

En framtida förlängning av projektet skulle kunna resultera i rekommendationer för hur länkade geodata kan införas på SGU och samtidigt ge erfarenheter som kan användas av andra myndigheter.

Användning av data och tjänster

Satsningar på åtkomst till information via webblösningar är ett sätt att öka såväl spridning som användning av geologisk information. SGUs webbplats är navet i vår informationsspridning och har ett stadigt besökarantal på cirka 1,3 miljoner sidvisningar per år. Från webbplatsens länkas besökaren till olika tjänster och nedladdningsmöjligheter av data, kartor och publikationer.

Många vill använda SGUs data med annan information för att skapa nya tjänster. Ett sätt att möta dessa användares behov är att tillhandahålla geologisk information via webbaserade karttjänster och kartvisare, vilka dessutom ger tillgång till informationen dygnet runt. Tjänsterna finns på SGUs webbplats och kan även nås via den nationella Geodataportalen. För den som inte har tillgång till digital teknik, eller behöver hjälp med att hitta bland produkter och tjänster, finns personlig service att tillgå via SGUs kundservice.

SGUs kartvisare har en stor och växande användarkrets. SGUs datamängder och förlagsprodukter går att beställa via sökfunktionen GeoLagret. Flertalet produkter går dessutom att ladda ned direkt till den egna datorn eller mobilen. Under året gjordes en satsning på att scanna och OCR-tolka ytterligare publikationer för att kunna publicera dem fritt för nedladdning.

Genom SGUs webbaserade kartgenerator kan informationen fås som en karta direkt från databasen. Under året har antalet nedladdningar i Kartgeneratorn återigen ökat från att föregående år tillfälligt ha tappat i popularitet. Antalet nedladdningar redovisas i tabell 4.

SGU är sedan starten 2011 part i Geodatasamverkan, ett samarbete mellan myndigheter, kommuner och organisationer med informationsansvar enligt Inspire. Antalet parter i Geodatasamverkan var vid utgången av året 259 stycken (220, 170). Ökningen är främst relaterad till att fler kommuner har gått med i Geodatasamverkan. Antalet kundärenden till parter inom Geodatasamverkan ökar, vilket framgår av tabell 4.

Inom ramen för Geodatasamverkan tillhandahålls

Tabell 4. Antal sidvisningar m.m.

	2015	2014	2013
Sidvisningar SGUs webbplats	1 349 028	1 391 886	1 271 424
Sidvisningar Kartvisaren	287 774	220 057	149 079
Sidvisningar GeoLagret	14 538	13 983	13 746
Nedladdningar Kartgeneratorn	48 010	34 268	41 787
Nedladdningar av data inom FUK-tjänsten*	7 533	3 900	
Nedladdningar öppna data**	11 179	5 938	
Kundärenden inom Geodatasamverkan	154	108	84

*Från och med maj 2014
**Från och med juli 2014

sedan i maj 2014 geodata avgiftsfritt för användning inom forskning, utbildning och kulturverksamhet (FUK). För universitet och högskolor är det dessutom möjligt att använda sig av en nedladdningstjänst (GET) för att ladda ner en del av de data som avtalet ger tillgång till. Satsningen är ett led i SGUs strävan att främja och stödja riktad grundforskning och tillämpad forskning inom det geovetenskapliga området samt att bidra till att geovetenskapliga data kommer till ökad användning inom utbildningssektorn. Antalet nedladdningar av data var under 2015 7 533 (se tabell 4). Det är en betydande ökning av efterfrågan om man jämför med tidigare, när data beställdes direkt från vår kundservice. En förväntad effekt av denna satsning är att fler studenter skolas in i användning av såväl geologisk information som annan lägesbunden information vilket de tar med sig i det kommande yrkeslivet. På sikt kan detta bidra till effektivare och säkrare handläggning samt bättre underbyggda beslut inom många samhällssektorer.

Under hösten lät SGU genomföra en kundenkät bland kunder som har fått dataleveranser från SGUs kundservice. Frågorna gällde service, produkternas användbarhet, begriplighet och tillförlitlighet. Nyckeltalet utgörs av den procentuella andel som har satt ett betyg 4 och 5, de som motsvarar ”nöjda kunder”. Genom att beräkna medelvärdet av samtliga nyckeltal får vi fram SGUs nöjdkundindex vilket i denna mätning är 76. År 2006 och år 2002 blev indexet 63. Det totala indexet har således ökat mycket.

TILLHANDAHÅLLANDE – KOMMUNIKATION

Seminarier och konferenser m.m.

Engagemanget för geologi och kunskap om dess betydelse i samhället ökar. Det märks bland annat genom att vårt arbete omskrivs i media, och på det intresse och behov som finns av våra arrangemang och kurser.

SGU arrangerade flera seminarier och konferenser under 2015. Här presenteras några exempel. Under Almedalsveckan deltog vi för första gången med eget arrangemang med fyra paneldiskussioner och visning av Ocean Surveyor. På konferensen Renare marks vårmöte, där SGU var medarrangör, var temat: ”Ramar för arbetet med förorenade områden – miljömål, politik, lagstiftning, samverkan och nya tekniker”. Mötet lockade över 400 deltagare med föredrag, utställning, workshop och studiebesök. Ett annat exempel är Grundvattendagarna som lockade fler besökare än någonsin, 250 personer från hela Norden. Dagarna innehöll ett 40-tal föreläsningar om allt från vattenplanering, infrastruktur och föroreningar till juridik, modellering och kartläggning samt workshops. Evenemanget arrangerades av SGU i samarbete med Chalmers, Göteborgs universitet, Havs- och vattenmyndigheten och Trafikverket. För femtonde året i rad arrangerades också Geologins dag där SGU ansvarar för kansliet som samordnar alla arrangemang ute i landet, bistår med annonsering och informationsmaterial till lärare, lokala föreningar och allmänhet.

SGU bedömer att mediebevakningen av myndigheten under året har ökat. Bland de händelser som fått spridning i flest kanaler är bland annat våra marina undersökningar för inventering och riskklassning av förorenade sediment och fiberbankar i Östersjön, helikoptermätningar för lokalisering av grundvatten, lanseringen av SGUs ”mod” av Minecraft BetterGeo. Andra exempel på i media uppmärksammade aktiviteter är underlag och yttranden i ärenden, bland annat de som berört Bunge på Gotland, kartering av kvicklera i känsliga områden och andra händelser som berör lokal geologi och efterbehandling av förorenade områden.

Nyheter på webben

För att öka kunskapen om, och användningen av, geologisk information publicerar SGU ett betydande antal nyheter på vår webbplats. Vissa större nyheter skickas även som pressmeddelanden. Värdet av detta visas genom ett stadigt ökande antal prenumeranter på våra nyheter. Vid utgången av 2015 hade vi 8 907 prenumeranter på våra nyhetsbrev, motsvarande siffra 2014 var 8 609, en ökning med 298 prenumeranter (3,5 procent). Vi sprider även kunskap och information genom text, bild och film i olika sociala kanaler.

Hack for Sweden visar på möjligheterna med myndighetsdata

I mars deltog SGU för andra gången i planeringen och

genomförandet av Hack for Sweden, ett samarbete mellan tjugo myndigheter. Syftet med tävlingen är att visa på möjligheter att, med hjälp av de öppna data som myndigheterna erbjuder, utveckla nya tjänster och produkter. Åttio deltagare i tjugo lag arbetade under ett dygn med att utveckla innovativa tjänster och produkter där öppna myndighetsdata kunde komma allmänheten till del. Tävlingen återkommer under 2016, då ytterligare några myndigheter kommer att delta.

REMISSYTTRANDEN

Genom remissyttranden svarar SGU på frågor och ärenden från länsstyrelser, kommuner och andra myndigheter inklusive Mark- och miljödomstolen.

Antalet besvarade remisser och fördelning på olika kategorier visas i tabell 5. Översiktsplaner, täktärenden, naturskydd, miljöfrågor och ansökningar om vindkraftsetableringar till både land och havs är exempel på ärenden där SGU bidrar med vägledning och rekommendationer. SGU har till exempel under året behandlat remisser från i princip alla länsstyrelser angående nya och utökade Natura 2000-områden. Vi har också yttrat oss rörande Naturvårdsverkets fördjupade utvärdering av de 16 miljökvalitetsmålen. SGU har givit mycket omfattande svar på vattenmyndigheternas remisser avseende förvaltningsplan, åtgärdsprogram och miljökvalitetsnormer och har även hanterat ett tiotal andra remisser med relevans för vattenförvaltningen.

Under 2015 har SGU arbetat för att effektivisera remisshanteringen. Myndigheten har bland annat utvecklat rekommendationer och checklistor till stöd för länsstyrelser och kommuner. Dessa presenteras på SGUs hemsida. Under andra halvan av 2015 har vi i alla samråd om grus- och bergtäkter endast hänvisat till webbsidan utan någon ytterligare bearbetning. Denna åtgärd har haft effekt under andra halvan av 2015 och minskat handläggningstiden av täktremisser med cirka 30 procent jämfört med första halvåret.

Foto: Ulf Boivie/SGU

Forskningsfartyget Ocean Surveyor var navet i SGUs satsning på Almedalen 2015.

Tabell 5. Antal besvarade remisser per remisskategori

	2015	2014	2013
Naturskydd och reservat	180	154	114
Översikts- och detaljplaner	103	114	145
Infrastruktur (vägar, järnvägar, ledningar och rör mm.)	156	125	112
Torvtäkter	38	37	40
Sand-, grus- och berg-täkter	227	185	121
Grundvattenfrågor	162	84	66
Vindkraft	45	58	57
Marina frågor*	25	62	65
Miljöfrågor	32	23	43
Forskningsfartyg*	69		
Departementsärenden*	13		
Gruvverksamhet*	6		
Övriga*	19	147	135
Totalt	**1 075**	**989**	**898**
Kostnader remisshanteringen (tkr)	5 810	6 289	6 775

* Vi använder oss från och med 2015 av en ny indelning av våra remissyttranden, vilket påverkar jämförelsetalen för 2013 och 2014 i dessa kategorier.

LÅNA EN GEOLOG

Under 2015 har SGU fortsatt med tjänsten ”Låna en geolog”.

Målet var att åren 2012–2015 nå 30 procent av alla kommuner med information och hjälp i olika planeringsfrågor. Resultatet blev att vi sammantaget nått cirka 32 procent av Sveriges kommuner. Besöken är uppskattade och ger även SGU viktig återkoppling på vad kommunerna behöver för underlag för tillämpning av plan- och bygglagen, PBL, och hur kommunen arbetar med olika frågor. Tjänsten anpassas efter de behov som kommunerna har. Som exempel har Region Jönköping under 2015 fått stöd med information och handledning till 30 stycken kommuner inom frågor som rör avlopp, brunnar, grundvatten och sårbarhet. Från och med 2015 finns tjänsten även som en webbaserad version.

VATTENFÖRVALTNING

SGU har i sitt arbete med den svenska vattenförvaltningen en nära samverkan med Havs och vattenmyndigheten och de fem vattenmyndigheterna. SGUs arbete i dessa frågor omfattar föreskrifter, vägledning, dataförsörjning och stöd till vattenmyndigheter och länsstyrelser för genomförandet av ramdirektivet för vatten (2000/60/EG) och grundvattendirektivet (2006/118/EG).

- 600 grundvattenförekomster har reviderats eller avgränsats för vattenförvaltningens behov och remitterats till vattenmyndigheterna.

Tabell 6. Antal checklistor, vägledningar och rekommendationer kopplade till frågor som är vanligt förekommande inom remiss-verksamheten (nytt för 2015)

	2015	2014	2013
Checklistor	3	*	*
Vägledningar	1	*	*
Rekommendationer	1	*	*

*Redovisades ej 2013 och 2014

Tabell 7. Låna en geolog. Antal organisationer som nåtts via besök inom verksamheten Låna en geolog (2013-2015).

	2015	2014	2013	Totalt
Länsstyrelse	2	3	5	10
Kommun	46	33	27	106
Övrig	7	9	6	22
Totalt antal besök	55	45	38	138

- En inventering av möjliga provtagningsplatser för kontrollerande övervakning har gjorts. Detta kommer till nytta i det kommande arbetet med förbättrad övervakning av grundvatten. 44 vattenförvaltningsförekomster (varav 19 klassificerade som riskförekomster) har inventerats i fält i syfte att etablera nya övervakningsstationer.
- SGU har levererat underlag till vattenmyndigheternas rapportering till EU-kommissionen 2016 avseende förvaltningsplan, åtgärdsprogram och övervakningsprogram.
- SGU har utfört en omfattande uppdatering av miljöövervakningsstationer i databasen VISS som en extra stödinsats till länen. Detta resulterade i en uppdaterad databas över övervakningsstationer och lade grunden för en säkerställd rapportering till EU-kommissionen avseende övervakningsprogrammet.
- SGU har deltagit inom den gemensamma genomförandestrategin inom EU-kommissionens arbetsgrupp WG Groundwater. Två fysiska möten har hållits och tre enkäter som rör det svenska genomförandet har besvarats av SGU.
- Inom metodutveckling för grundvattenberoende ekosystem har en sammanvägd rapport tagits fram som redovisar grundvattenberoende ekosystems känslighet ur nivå- och kemihänseende.

Med arbetet med EUs ramdirektiv för vatten och miljömålen följer högre krav på övervakningen av grundvatten än vad som kan tillgodoses idag. Inom vattenförvaltningsarbetet krävs säkrare bakgrundsvärden i olika grundvattenmiljöer, inte minst i av människan påverkade områden, och av ett större antal ämnen än vad som tidigare har analyserats. För att komma till rätta med de stora brister som idag finns i miljöövervakningen av grundvatten i Sverige, och som Sverige fått kritik av EU-kommissionen för, har SGU under 2015 lagt grunden till ett mer heltäckande miljöövervakningsprogram för grundvatten som i framtiden ska uppfylla kraven i ramdirektivet för vatten och bidra till arbetet med miljökvalitetsmålet *Grundvatten av god kvalitet*. Detta har gjorts genom urval och en inventering av nya provtagningsstationer, extra provtagningar och analyser. Dock saknas en långsiktig finansiering för att genomföra programmet fullt ut.

Ett viktigt komplement till miljöövervakningsprogrammen är den information som samlas in i form av råvatten och dricksvattenanalyser i Sveriges vattentäkter. Arbetet kring databasen Vattentäktsarkivet vid SGU fokuserar på att samla in, uppdatera och leverera information. Då insamlingen av vattenanalyser sker på frivillig väg har SGU mycket begränsade möjligheter att styra processen, vilket gör arbetet svårt och tidskrävande. SGU bedömer att en författningsreglerad råvattenkontroll och inrapporteringsskyldighet är nödvändig för att Vattentäktsarkivet ska uppnå den samhällsnytta och den kostnadseffektivitet som är önskvärd.

Databasen har under 2015 utökats med cirka 20 000 vattentäktskopplade råvattenprov. Det finns nu totalt 930 000 vattenprov i databasen. Information om producerad dricksvattenmängd eller medeluttag från vattentäkten har uppdaterats för 69 kommuner.

Efterfrågan på informationen i Vattentäktsarkivet har ökat och vi har fått 41 (25, 33) beställningar från främst länsstyrelser, myndigheter, kommuner, forskare och konsulter. SGU har även levererat data till Vattenmyndigheternas databas VISS (VattenInformationsSystem Sverige), så att detta kan rapporteras i förvaltningsplanerna till EU-kommissionen i början av 2016.

Under ”Låna en geolog”-besök informerar SGU om vikten av geologisk information i samhällsplaneringen.

Foto: Xulio Gonzalez/SGU

Foto: Calle Bredberg/Scandinav

HÅLLBART NYTTJANDE AV LANDETS MINERALRESURSER

Sveriges geologiska undersökning ska verka för att skapa goda förutsättningar för ett hållbart nyttjande av landets mineralresurser och för att främja hållbar tillväxt och företagande inom sektorn. I uppgiften ingår bland annat att marknadsföra Sverige som prospekteringsland och tillhandahålla vägledning och prospekterings-information till företag som planerar att prospektera i Sverige.

Myndigheten ska se till att de regelverk och rutiner som myndigheten disponerar över är kostnads-effektiva och enkla för medborgare och företag.

(3 § förordning (2008:1233) med instruktion för Sveriges geologiska undersökning)

INTÄKTER OCH KOSTNADER FÖR HÅLLBART NYTTJANDE AV LANDETS MINERALRESURSER (TKR)

Intäkter av anslag 24 1:8	23 811
Intäkter av anslag 24 1:10	0
Intäkter av anslag 20 1:4	0
Intäkter av avgifter	725
Intäkter av bidrag	6 187
Finansiella intäkter	6
Verksamhetens intäkter	**30 729**
Verksamhetens kostnader	**-30 729**
Medel som erhållits fr. myndigheter	200
Lämnade bidrag	-200
Årets kapitalförändring	**0**

REGLER OCH STYRMEDEL

SGU har ett brett bemyndigande i mineralförordningen att meddela föreskrifter rörande tillämpningen av minerallagstiftningen.

SGU har under året meddelat nya föreskrifter om gruvmätarbehörighet. De nya föreskrifterna är kungjorda i SGU:s egen författningssamling (SGU-FS) och innehåller även allmänna råd. I och med de nya föreskrifterna har innehållet anpassats till de organisatoriska förändringar som skett inom SGU och den tidigare myndigheten Bergsstaten. Även de krav som följer av Sveriges medlemskap i EU och förändringar inom utbildningsväsendet med mera har beaktats. Föreskrifternas språkliga utformning har dessutom förenklats och förbättrats.

DIALOG

SGU har noterat förändringar i omvärlden kring hur processen kring prospekteringstillstånd och koncessioner hanteras. Mot den bakgrunden har SGU under året initierat ett arbete för att möta behovet av en tätare dialog mellan SGU och lokala och regionala myndigheter som berörs av gruv- och prospekteringsrelaterade frågor. I november arrangerade vi en workshop på temat ”Från prospektering till efterbehandling” för tjänstemän vid kommuner och länsstyrelser i de två nordligaste länen. Fler liknande workshopar kommer att arrangeras framöver.

Vi har också aktivt deltagit i andra myndigheters arbete med Mineralstrategin, till exempel i referensgrupperna för Riksantikvarieämbetets uppdrag om gruvor och turism, för Vinnovas uppdrag att göra en bibliometrisk studie om mineralforskningen och för Tillväxtanalys studie om Sveriges attraktivitet som gruvland. Vi har även bidragit med data och kunskap till Riksrevisionens studie av Naturvårdsverkets arbete med gruvavfall.

Tabell 8. Föreskrifter på mineralområdet

	2015	2014	2013
Antal meddelade föreskrifter	1	1	0

VÄGLEDNING OCH PROSPEKTERINGSINFORMATION

Malåkontoret

Som ett led i att tillhandahålla vägledning och prospekteringsinformation till företag som planerar för prospektering i Sverige tar SGUs kontor i Malå löpande hand om besökare från prospekteringsindustrin i hela världen. Det är ofta vid Malåkontoret de först introduceras i de svenska förhållandena, inte bara när det gäller geologin utan också minerallagstiftningen och miljölagstiftningen. Vid kontoret får de en övergripande bild av Sveriges malmregioner och, i den mån SGU har tillgång till det, detaljerade geologiska, geofysiska och geokemiska underlag samt borrkärnor och stuffer. Under 2015 har det varit färre bokade dagar av loggningsrummen i Malå på grund av den globala nedgången inom prospekteringen.

Vägledning för prövning av gruvverksamhet

SGU fick under senhösten 2014 i uppdrag från regeringen att i samråd med Naturvårdsverket (NV) och Länsstyrelsen i Västerbotten vidareutveckla och uppdatera ”Vägledning för prövning av gruvverksamhet” som SGU publicerade den 31 maj 2013. Arbetet med att uppdatera vägledningen leds gemensamt av SGU, NV, länsstyrelsen Västerbotten och SveMin. Till projektet finns det även knutet en referensgrupp med aktörer från länsstyrelser, Havs- och vattenmyndigheten, Mark- och miljödomstolen vid Umeå tingsrätt, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap samt Svenska Kraftnät.

Under 2015 har den nuvarande vägledningen setts över och analyserats, för att identifiera vad som kan eller bör uppdateras, utvecklas eller förändras. Inspel från olika aktörer i branschen och myndigheter samt från referensgruppen har också beaktats i översynen. De avsnitt som har varit i behov av förändring på grund av ändrad lagstiftning och/eller praxis har skrivits om. Detta arbete har utförts av så kallade tematiska skrivargrupper samt av en arbetsgrupp med representanter från Bergsstaten, SGU, NV, länsstyrelsen Västerbotten och SveMin. Slutrapportering kommer att ske under första halvåret 2016.

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR HÅLLBART NYTTJANDE

Borrkärneskanning

SGU startade under 2014 ett tvåårigt projekt för att skanna och digitalisera ett urval av de borrkärnor som finns vid det nationella borrkärnearkivet i Malå. Totalt är 233 000 meter borrkärna skannade i projektet. Borrkärnorna som är skannade ägs av SGU och härstammar huvudsakligen från Norrbotten, Västerbotten och Bergslagen. Urvalet är gjort för att täcka många olika mineraliseringstyper i Sverige.

Tekniken som används, infraröd reflektansspektroskopi, är en passiv, icke-förstörande analysteknik som utnyttjar mineralens förmåga att absorbera och reflektera olika våglängder av infrarött ljus. Genom att skanna borrkärnorna kan man skapa en objektiv bild av företeelser som inte är synliga för blotta ögat.

Data från skannern har processats vidare till olika produkter bland annat färgkodade bilder som visar variationer i borrkärnas sammansättning som inte alltid är synliga vid vanlig borrkärnekartering. Borrkärnorna är också fotograferade med högupplöst optisk kamera.

De första resultaten från projektet är nu tillgänglig för alla via kundtjänst och webbsida. SGU erbjuder rådata, högupplösta optiska bilder, färgkodade bilder av olika våglängder, samt delvis processad data där användare själva kan vidareutveckla data och göra egna tolkningar.

Skanningsdata kan användas inom geologisk kunskapsuppbyggnad, mineralprospektering och malmrelaterad forskning. Det produceras ett dataset som kan möjliggöra en mera komplett, detaljerad och effektiv borrkärnsloggning. Prospekteringsbolag, forskare och andra intressenter ges tillgång till ett virtuellt arkiv med nya data som kan ge ökat förståelse för berggrunden, fyndigheter och malmer i Sverige. En bättre kunskap om geologiska och malmbildande processer kan i sin tur möjliggöra ett mer effektivt nyttjande av landets mineralresurser.

Kostnaden för hela projektet, inkluderande upphandlingar, bygge av rum för utrustningen med mera, uppgår till 22,8 miljoner, vilket ger en kostnad på 98 kronor per meter borrkärna.

Publikationer

SGU publicerar som ett led i sitt näringspolitiska uppdrag statistik över brytningen av malm och mineral i Sverige, analyser över den svenska och internationella mineralmarknaden, rapporter om produktionen av ballast samt utredningar relaterade till mineralmarknaden. Statistiken publiceras i serien Periodiska publikationer.

SGU har under 2015 publicerat två periodiska publikationer: Bergverksstatistik samt Grus, sand och krossberg.

I SGUs årliga publikation Bergverksstatistik finns, förutom detaljerade uppgifter om svensk malmproduktion, även statistik över produktionen av energitorv, natursten och industriella mineral. Bergverksstatistik omfattar även en sammanställning över de mineralfyndigheter som klassats som riksintresse enligt miljöbalken samt uppgifter om ansökta och beviljade gruv- och mineralrättigheter.

I Grus, sand och krossberg presenteras samlad statistik över landets leveranser av naturgrus, morän och krossat bergmaterial. Produktionsstatistiken är viktig för att identifiera trender och utvecklingsbehov och utgör dessutom ett verktyg för uppföljning av miljökvalitetsmålet Grundvatten av god kvalitet.

Kunskap, tillväxt och kompetens

Inom regeringsuppdraget ”Att öka kunskapen om geologins betydelse för samhällsbyggnad och tillväxt” ska SGU genomföra insatser för att öka kunskapen om geologins roll i samhället och dess betydelse för tillväxt i alla delar av landet. Ett av målen är att bidra till en stärkt kompetensförsörjning för mineralnäringen och andra närliggande näringar.

Under året har SGU utvecklat och lanserat moden BetterGeo för dataspelet Minecraft. Syftet är att öka

Tabell 9. Periodiska publikationer

	2015	2014	2013
Antal publikationer	2	3	2

förståelsen och intresset för geologi hos framför allt barn och ungdomar. Vi har också arbetat med ett digitalt skolmaterial för högstadie- och gymnasieelever. Materialet är förankrat i läroplan, integrerad med studie- och yrkesvägledning och visar framför allt kopplingen mellan geologi och samhälle. Satsningen ska lanseras våren 2016. I samverkan med Arbetsförmedlingen Gruvnäring har vi medverkat på tolv större arbetsmarknads- och rekryteringsmässor. Två förstudier har tagits fram, om geologisommarskola och vandringsutställning. Vi har medverkat inom både Riksantikvarieämbetets och de regionala kompetensförsörjningsplattformarnas regeringsuppdrag inom mineralstrategin: attraktiva kultur- och naturmiljöer i nya och gamla gruvsamhällen respektive att ta fram en strategi för mineralnäringens kompetensförsörjning.

Uppdraget är treårigt och har delredovisats i december 2014 och 2015 (SGU-rapport nr 2014:41 och 2015:40). Slutredovisning sker den 1 mars 2017.

Utveckling i samarbete

SGU redovisade den 30 september i rapporten ”Utveckling i samarbete” (SGU-rapport nr 2015:33) med vilka länder som utbytet inom gruv- och mineralsektorn bör fördjupas. Kartläggningen gjordes på uppdrag av Näringsdepartementet som formulerade uppdraget utifrån ett förslag i Mineralstrategin att genomföra ”En kartläggning och analys av länder som på regeringsnivå är intressanta att skapa fördjupade kontakter med inom gruv- och mineralområdet…”

I rapporten framgår med vilka länder som samarbetet bör fördjupas, dels genom samarbetsprojekt för att utveckla den aktuella sektorn i låg- och medelinkomstländer, dels genom exportfrämjande insatser till länder som av regeringen utpekats som prioriterade marknader. Båda insatserna skall främja ekonomisk utveckling baserat på socialt och miljömässigt hållbart nyttjande av mineralresurser.

Utöver kartläggningen presenteras en modell för hur det fördjupade samarbetet, både utvecklingssamarbeten och exportfrämjande åtgärder, kan organiseras där samtliga aktörer är inkluderade. Modellen utgör en breddning av uppdraget och baseras även på ett tidigare regeringsuppdrag avrapporterat 2014; ”Mineral och utveckling” (SGU-rapport nr 2014:18).

MARKNADSFÖRING

SGU deltog för första gången som medarrangör och med egen monter i Framtidens Gruv och Mineral i Stockholm i januari 2015. I likhet med tidigare år deltog vi också med föredrag och monter vid PDAC, världens största konferens för prospekteringsindustrin, i Toronto, Kanada, i mars 2015. Vid PDAC samverkade vi med våra nordiska systerorganisationer kring en gemensam nordisk dag, och dessutom kring en nordisk lunch i samverkan med Business Sweden. SGU deltog också med föredrag och monter i FEM 2015, en viktig gruv- och mineralkonferens med fokus på nordisk geologi, i Levi, Finland under oktober. För första gången någonsin deltog vi också i China Mining i Tianjin, Kina, i oktober i form av en monter tillsammans med Business Sweden och med föredrag. Sammantaget täcker dessa mässor in en stor del av den nationella, nordiska och internationella marknaden för prospektering och de viktigaste aktörerna på marknaden.

Särskilda insatser för att redovisa resultaten från Projekt Barents (som redovisas närmare under 2.1) har genomförts löpande under projektets livstid, med kontinuerlig information på hemsidan, med föredrag, posters och i montrarna vid konferenserna Nordiska geologiska Vintermötet, PDAC, FEM.

Via webben publicerar vi varannan vecka ett nyhetsbrev med nyheter till prenumeranter från branschen och andra intressenter. Med det följer en månatlig sammanställning över utvecklingen av metallpriserna. Vi publicerar också ett nyhetsbrev på engelska, riktat till prospektörer, Exploration Newsletter, som beskriver läget för branschen i Sverige och under 2015 gav vi ut tre utgåvor.

Foto: Carl-Erik Alnavik/SGU

HANDLÄGGNING AV ÄRENDEN

Sveriges geologiska undersökning handlägger ärenden enligt minerallagstiftningen, lagstiftningen om kontinentalsockeln och rennäringslagen (1971:437) samt tar emot uppgifter enligt lagen (1975:424) om uppgiftsskyldighet vid grundvattentäktsundersökning och brunnsborrning.

Myndigheten ska inom sitt verksamhetsområde tillhandahålla underlag för tillämpningen av 3–5 kap. miljöbalken och plan- och bygglagen (2010:900).

(4 § förordning (2008:1233) med instruktion för Sveriges geologiska undersökning)

INTÄKTER OCH KOSTNADER FÖR HANDLÄGGNING AV ÄRENDEN (TKR)	
Intäkter av anslag 24 1:8	16 989
Intäkter av anslag 24 1:10	0
Intäkter av anslag 20 1:4	0
Intäkter av avgifter	447
Intäkter av bidrag	76
Finansiella intäkter	5
Verksamhetens intäkter	**17 517**
Verksamhetens kostnader	**-17 517**
Intäkter av avgifter som inte disponeras	15 707
Medel som tillförts statens budget	-15 707
Årets kapitalförändring	**0**

BERGSSTATENS HANDLÄGGNING AV ÄRENDEN ENLIGT MINERALLAGSTIFTNINGEN

Bergsstaten är en oberoende avdelning inom SGU som självständigt prövar ansökningar om tillstånd för undersökning och bearbetning av mineralfyndigheter enligt minerallagen (1991:45) samt utövar tillsyn över efterlevnaden av lagen. En viktig uppgift är också att ge information till företag, markägare, allmänhet, länsstyrelser och kommuner.

Undersökningstillstånd

Undersökningsarbete (prospektering) får bedrivas inom ramen för ett undersökningstillstånd enligt minerallagen. Bergmästaren beslutar om undersökningstillstånd.

År 2013 skedde ett trendbrott på prospekteringsmarknaden. Antalet nyansökningar om undersökningstillstånd gick ner med 38 procent från årsskiftet 2012/2013 till årsskiftet 2013/2014 medan antalet ansökningar om förlängning av undersökningstillstånd minskade med 21 procent. Dessa låga ansökningsnivåer har bibehållits under både 2014 och 2015. Det har i sin tur lett till att antalet gällande undersökningstillstånd kontinuerligt sjunkit under de fyra senaste åren från 1 139 stycken vid årsskiftet 2011/2012 till endast 665 stycken vid årsskiftet 2015/2016. Det vill säga en 42-procentig minskning på bara fyra år.

Av årets beviljade ansökningar avser flest koppar, tätt följt av guld. Därnäst kommer zink, silver, bly, molybden, järn och uran. De nya tillstånden är koncentrerade till de tre malmregionerna i landet: Malmfälten i Norrbottens län, Skelleftefältet och guldlinjen i Västerbottens län samt Bergslagen.

Antalet undersökningstillstånd vid årets slut (ansökningar och beslut om bifall med mera) framgår av tabell 11.

Korta handläggningstider bidrar till en effektiv verksamhet hos sökandena. Målet är att handläggningstiden för nya undersökningstillstånd ska vara längst tre månader och för ärenden om förlängd giltighetstid längst två månader. Målen har under flera år nåtts med god marginal.

För de stora grupperna undersökningstillstånd och förlängning av undersökningsstillstånd har nedlagd effektiv arbetstid och kostnad för denna mätts. Nedlagd tid var i samma storleksordning som de två närmast föregående åren. För år 2013 redovisades i sin tur högre siffror än åren dessförinnan. Debatten om gruvnäringen och prospektering intensifierades under 2013

Tabell 11. Undersökningstillstånd vid årets utgång

	2015	2014	2013
Areal för gällande undersökningstillstånd (km^2)	10 630	13 300	16 384
Antal gällande undersökningstillstånd	665	776	959
Antal företag med undersökningstillstånd	88	93	100
Antal privatpersoner med undersökningstillstånd	31	39	45

Tabell 10. Undersökningstillstånd, antal ansökningar och beslut att bevilja

	2015		2014		2013	
	Ansökningar	Beslut att bevilja	Ansökningar	Beslut att bevilja	Ansökningar	Beslut att bevilja
Undersökningstillstånd	126	122	150	111	130	119
Förlängd giltighetstid	160	138	192	178	205	170
Undantag från förbudsår	28	23	38	25	15	11

Tabell 12. Ärende- och handläggningstider undersökningstillstånd

	2015	2014	2013
Total ärendetid för undersökningstillstånd (dagar)	82	104	119
Handläggningstid för undersökningstillstånd (dagar)	23	18	30
Total ärendetid för förlängd giltighetstid (dagar)	57	68	79
Handläggningstid för förlängd giltighetstid (dagar)	32	32	36

Tabell 13. Nedlagd effektiv tid för beslut om undersökningstillstånd och förlängning av undersökningstillstånd

	2015	2014	2013
Effektiv tid i timmar per beslut	26	24	23
Kostnad i kronor per beslut	15 543	15 538	14 837

och har fortsatt under 2014 och 2015. Det har lett till att Bergsstatens verksamhet i betydligt högre grad än tidigare handlat om information till allmänhet, myndigheter, bolag och sakägare vilket också inneburit fler timmar per ärende.

Bearbetningskoncessioner

För att få påbörja en gruvverksamhet krävs en bearbetningskoncession enligt minerallagen. Bearbetningskoncessioner meddelas av bergmästaren.

Två bearbetningskoncessioner beviljades under året:

- I Gällivare kommun, Norrbottens län, beviljades Boliden Mineral AB bearbetningskoncessionen Aitik K nr 5. I ansökan har beräknats att fyndigheten innehåller 12,5 miljoner ton känd mineraltillgång med en genomsnittlig halt på 0,1 procent koppar, 0,08 g/ton guld, 0,58 g/ton silver och 15,38 g/ton molybden. Dessutom beräknas det finnas 97,2 miljoner ton indikerad mineraltillgång och 39,7 miljoner ton antagen mineraltillgång.
- I Kiruna kommun, Norrbottens län, beviljades LKAB bearbetningskoncessionen Gruvberget K nr 2. Där beräknas det finnas 500 000 ton inom kategorierna känd och indikerad mineraltillgång. Järnhalten uppgår till 54,4 procent och halten fosfor till 1,12 procent.

Avalon Minerals Adak ABs ansökan om bearbetningskoncession för Rakkurijärvi K nr 1 i Kiruna kommun har avskrivits på grund av att Avalon meddelat att de inte längre kvarstår som sökande.

Vid årsskiftet 2015/2016 fanns 18 gruvor med koncession och brytning i Sverige, varar 15 stycken var metallgruvor. Reglerna om mineralersättning till staten och markägarna som trädde i kraft år 2005 är för brytningsåret 2015 tillämpliga på sammanlagt 16 bearbetningskoncessioner. För den gruvbrytning som skedde under år 2014 beslutade bergmästaren om mineralersättningar i början av år 2015. Den totala mineralersättningen uppgick till 7 372 452 kronor med fördelningen 1 843 113 kronor till staten och 5 529 339 kronor till markägarna.

Tiden för behandling av ansökningar om bearbetningskoncessioner är nästan helt beroende av i vilken grad det behövs kompletteringar av utredningarna i ärendena, framför allt med avseende på beskrivningen av miljökonsekvenserna. Den totala ärendetiden i koncessionsärendena, från ansökningsdatum till beslutsdatum, har i medeltal varit 31 månader. Efter att nödvändiga uppgifter kommit in från sökanden och

Tabell 14. Bearbetningskoncessioner, antal ansökningar och beslut

	2015		2014		2013	
	Ansökningar	Beslut	Ansökningar	Beslut	Ansökningar	Beslut
Bearbetningskoncession	9	2	6	5	6	5

att samrådet med länsstyrelsen avslutats, har handläggningstiden hos Bergsstaten varit drygt en månad.

Tabell 15. Ärende- och handläggningstid bearbetningskoncessioner

	2015	2014	2013
Total ärendetid för bearbetningskoncession avseende nya eller utvidgade gruvor (dagar)	941	825	550
Handläggningstid för bearbetningskoncession avseende nya eller utvidgade gruvor (dagar)	42	54	62

Tillsyn

Alla metallgruvor samt grafitgruvan Kringelgruvan har besiktigats under 2015.

Vid inspektionerna tillämpas en enhetlig arbetsmodell. Den omfattar generell information om företaget samt information om:

- gruvverksamheten – produktion, brytningsmetoder samt planer och möjligheter för den fortsatta brytningen,
- geologi och gruvmätning – malmreserver, koncessionsgränser och riskanalyser avseende ras, samt
- fältbesök med särskild tyngdpunkt på vad som kommit fram i punkterna ovan.

Från varje gruva i drift tas vartannat år in så kallat säkringsmaterial, det vill säga helt aktualiserade gruvkartor i digital form.

Tre tillsynsärenden rörande prospektering har aktualiserats under året.

Stiftelsen Höganäs-Billeholms aktiebolags domationsmedel

SGU är förvaltare av stiftelsen Höganäs–Billesholm, vars ändamål är att lämna bidrag till bergmästaren och övrig personal vid Bergsstaten för utveckling i arbetet. Det bokförda värdet av stiftelsens tillgångar vid utgången av år 2015 uppgick till 349 000 kronor. Under år 2015 har 36 498 kronor i delats ut från stiftelsen för kompetensutveckling med mera.

Inkomster

Avgifter i samband med tillståndsgivningen har uppburits med sammanlagt 14 409 761 kronor. Medlen tillförs statskassan direkt. Inkomster inom detta verksamhetsområde uppgår till 182 650 kronor. Av detta belopp är 89 000 kronor ersättningar för information ur mineralrättsregistret.

ÖVRIGA ÄRENDEN

Behörighet att utföra gruvmätning

SGU förklarar gruvmätare behöriga att utföra självständig gruvmätning efter ett ansöknings- och granskningsförfarande. Behörigheten att utföra gruvmätning kan begränsas till att avse enbart en viss typ av gruva, till exempel dagbrott, eller ett visst område.

Under 2015 har SGU handlagt två ansökningar om behörighet för att utföra gruvmätning. Bägge har beviljats. Antalet ärenden är något lägre än de senaste åren. År 2013 handlades fyra ansökningsärenden, varav ett ärende avskrevs från vidare handläggning. Under 2014 beviljades tre gruvmätarbehörigheter.

Tabell 16. Gruvmätarbehörighet

	2015	2014	2013
Inkomna ansökningar	2	3	4
Beviljade behörigheter	2	3	**3
Kostnad i kronor per ärende	3 832	*	*

* Redovisades ej 2013 och 2014
** Ett ärende avskrevs från vidare handläggning

Kontinentalsockellagen

Enligt myndighetens instruktion ska SGU handlägga ärenden enligt lagstiftningen om kontinentalsockeln. Myndigheten bereder efter särskilt uppdrag från regeringen de ärenden som regeringen beslutar i rörande undersökningstillstånd och utläggande av undervattenskablar och -rör. Vi har också ett eget bemyndigande att fatta beslut i de ärenden som rör sand-, grus- och stentäkt på kontinentalsockeln.

Under 2015 har vi på uppdrag av regeringen berett tre ärenden enligt kontinentalsockellagen. Någon ansökan om tillstånd till sand-, grus- eller stentäkt har inte

inkommit. Det finns två gällande tillstånd till upptag av bottenmaterial som vi under året tillsynat. Frekventa sandupptag till havs förekommer bland annat i Danmark, Island, England, Holland, Polen, Frankrike. SGU förväntar sig att intresset för sandtäkter till havs kommer att öka även i Sverige.

Tabell 17. Avslutade ärenden enligt Kontinentalsockellagstiftningen

	2015	2014	2013
Beredningsuppdrag	2	2	2
Tillsynsärenden	5	2	2
Total kostnad i kronor för beredningsärenden	41 672	*	*
Total kostnad i kronor för tillsynsärenden	90 392	*	*

* Ej redovisat 2013 och 2014

Rennäringslagen

I rennäringslagen stadgas den så kallade renskötselrätten som ger samerna rätt att använda mark och vatten till underhåll för sig och sina renar. Detta innebär bland annat att nyttjanderätt på statlig mark ovanför odlingsgränsen samt på renbetesfjällen får upplåtas endast om så kan ske utan avsevärd olägenhet för renskötseln. När det gäller täktverksamhet inom dessa områden är det SGU som enligt 32 § rennäringslagen prövar om nyttjanderätt kan upplåtas.

Antalet handlagda ärenden enligt rennäringslagen, två stycken, har varit färre i år än under de senaste åren.

Under handläggningen av en ansökan om upplåtelse av nyttjanderätt ska SGU enligt 4 § rennäringsförordningen samråda med länsstyrelsen och Fastighetsverket. Om myndigheterna inte är ense i frågan om upplåtelse bör ske, ska frågan om nyttjanderätt hänskjutas till regeringen. Så har också skett med det ena av de ärenden som SGU har handlagt under året, då Länsstyrelsen var av en annan uppfattning än SGU angående frågan om upplåtelse. I det andra ärendet fattades beslut den 30 juni 2015. Beslutet har överklagats till regeringen.

Tabell 18. Ärenden om nyttjanderätt enligt rennäringslagen

	2015	2014	2013
Antal avgjorda ärenden	2	3	4
Genomsnittlig ärendetid (dagar)	92	*	*
Kostnad i kronor per beslut	10 114	*	*

*Redovisades ej 2013 och 2014

Uppgiftsskyldighet vid grundvattentäktsundersökning och brunnsborrning

SGU tar enligt lag (1975:424) om uppgiftsskyldighet vid grundvattentäktsundersökning och brunnsborrning emot uppgifter om brunnsborrning och undersökningar avseende grundvattentäkter. Uppgifter om brunnsborrningar samlas i det så kallade brunnsarkivet. Vårt arbete med att samla in och lagra uppgifter om vatten- och energiborrning i landet är fortsatt prioriterat och efterfrågat. Under 2015 har en större insats med delvis ny metodik genomförts för att koordinatsätta brunnar som inte enkelt har låtit sig positioneras. Under året har cirka 35 000 brunnar lägesbestämts vilket kan jämföras med ca 20 000 under 2014. Detta innebär att 95 procent av databasens nära 600 000 brunnar nu är lägesbestämda.

Under året kan dels en ökning av antalet vattenbrunnar noteras vilket bedöms vara en följd av de låga grundvattennivåerna under sommar och höst. Det kan även noteras att antalet energibrunnar minskat, men att de fortfarande ligger på en historiskt hög nivå.

Andelen brunnsuppgifter som lagras in via webbtjänsten ökar kontinuerligt, i år landade siffran på 58 procent jämfört med 50 procent för år 2014. Intresset för Brunnsarkivet är fortsatt högt, vilket bland annat avspeglas i antalet besök på SGUs karttjänst Brunnar på SGUs webbplats, 54 099 besök år 2015.

För att öka tillgängligheten och höja kvaliteten på både insamling och tillhandahållande av grundvattenutredningar har en webbtjänst, Grundvattenutredningar, utvecklats. Med hjälp av tjänsten blir de digitalise-

rade grundvattenutredningarna sökbara samtidigt som det är möjligt att rapportera in undersökningar. Totalt fanns vid årsskiftet 9 709 utredningar i databasen, 6 848 finns scannade och resterande 2 861 finns som referens. Under 2015 har 164 grundvattenutredningar lagts till i databasen, av dessa har 55 stycken lagts in av konsultföretag (33,5 %). Antalet registrerade användare är 107 personer från 51 olika företag och organisationer. Användarna kommer från konsultföretag, kommuner, myndigheter och VA-bolag.

RIKSINTRESSEN – UNDERLAG FÖR TILLÄMPNINGEN AV MILJÖBALKEN OCH PLAN- OCH BYGGLAGEN

Av 3 kap. 7§ andra stycket miljöbalken framgår att områden som innehåller fyndigheter av ämnen eller material som är av riksintresse ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra utvinningen av dessa. Inom sådana områden får kommunerna och de statliga myndigheterna inte planera för, eller lämna tillstånd till, verksamheter som kan förhindra eller påtagligt försvåra ett utnyttjande av resurserna.

Av förordningen (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden m.m. framgår att SGU efter samråd med Boverket och länsstyrelsen i skriftlig form ska lämna underlag till länsstyrelserna om områden som är av riksintresse avseende värdefulla ämnen eller material.

De underlag (”utpekanden” av riksintresseområden) som SGU beslutar om riktar sig till länsstyrelsen och utgör ett planeringsunderlag som länsstyrelser och kommuner har att ta hänsyn till i den långsiktiga planeringsprocessen. Områden av riksintresse ska tas in i den kommunala översiktsplanen.

Under senhösten 2014 remitterade SGU förslag på nya kriterier för utpekande av riksintresse enligt 3 kap. 7 § andra stycket miljöbalken. Förslaget skickades till ett flertal myndigheter, kommuner, regioner, NGOs, branschorganisationer samt till alla länsstyrelser. Allmänt kan sägas att de flesta remissinstanserna överlag var positiva till förslagen. Inkomna synpunkter behandlades under första halvan av 2015.

I juni 2015 beslutade SGU om de nya kriterierna för utpekande av riksintresse enligt 3 kap. 7 § andra stycket miljöbalken. Dessa är:

- ämnet eller materialet har stor betydelse för samhällets behov
- ämnet eller materialet har särskilt värdefulla egenskaper och
- området innehållande fyndigheten av ämnet eller materialet är väl avgränsat, undersökt och dokumenterat.

Alla ovanstående kriterier ska vara uppfyllda för att en fyndighet ska kunna utpekas som riksintresse.

Alla tidigare utpekade riksintressen gäller tillsvidare. Men de kommer successivt att ses över och prövas enligt de nya kriterierna.

För närvarande finns 145 riksintressen enligt 3 kap. 7 § andra stycket, varav 85 stycken är detaljavgränsade. Inga nya områden har detaljavgränsats eller utpekats under 2015.

Foto: Thomas Adolfsén/Scandinav

Tabell 19. Avgifter

Avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna ej disponeras – uppföljning mot beräknade belopp i regleringsbrev (tkr.)

	Regleringsbrev - beräknat belopp				
	Avgifter enl minerallagen	Mineral-ersättning	Försäljn. av ol-jelagringsanl.	Avg. enl 5§ kontinen-talsockelförordn.	**Summa**
Ingående ackumulerat överskott (+) / underskott (-)	20 000	4 873	0	0	**24 873**
Intäkter år 2015	12 000	1 700	0	0	**13 700**
Kostnader år 2015	0	0	0	0	**0**
Årets överskott(+) / underskott (-)	12 000	1 700	0	0	**13 700**
Utgående ackumulerat överskott (+) / underskott (-)	32 000	6 573	0	0	**38 573**
	Utfall år 2015				
	Avgifter enl minerallagen	Mineral-ersättning	Försäljn. av ol-jelagringsanl.	Avg. enl 5§ kontinen-talsockelförordn.	**Summa**
Ingående ackumulerat överskott (+) / underskott (-)	21 247	1 532	0	0	**22 779**
Intäkter år 2015	14 410	1 225	0	72	**15 707**
Kostnader år 2015	0	0	0	0	**0**
Årets överskott(+) / underskott (-)	14 410	1 225	0	72	**15 707**
Utgående ackumulerat överskott (+) / underskott (-)	35 657	2 757	0	72	**38 486**

Avgifter enligt minerallagen: Intäkterna överstiger beräknat belopp enligt regleringsbrev med 2 410 tkr. Avvikelsen beror främst på oväntat höga intäkter i samband med förlängning av undersökningstillstånd samt oväntat låga återbetalningar av avgifter vid frånträdanden av tillstånd.

Mineralersättning: Intäkterna underskrider beräknat belopp enligt regleringsbrev med 475 tkr. Avvikelsen beror huvudsakligen på befarade förluster som redovisats mot inkomsttiteln. Efter räkenskapsårets utgång har dock ett bolag betalat 398 tkr avseende fordringar som tidigare nedskrivits p.g.a. befarad förlust. Denna betalning kommer att redovisas mot inkomsttiteln räkenskapsåret 2016.

Foto: Jens Lundgren

CATERPILLAR
CATERPILLAR

Foto: AntiMartina/iStockphoto

GEOVETENSKAPLIG FORSKNING OCH INTERNATIONELLA SAMARBETEN

Sveriges geologiska undersökning ska främja och stödja riktad grundforskning och tillämpad forskning inom det geovetenskapliga området.
(6 § förordning (2008:1233) med instruktion för Sveriges geologiska undersökning)

Sveriges geologiska undersökning ska, i den omfattning som bedöms lämplig utifrån mål och uppgifter i övrigt, medverka i internationellt samarbete och internationella utvecklingsprojekt. Myndigheten ska sträva efter att arbetet medfinansieras av övriga deltagande parter.
(7 § förordning (2008:1233) med instruktion för Sveriges geologiska undersökning)

INTÄKTER OCH KOSTNADER FÖR GEOVETENSKAPLIG FORSKNING OCH INTERNATIONELLA SAMARBETEN (TKR)

Intäkter av anslag 24 1:8	8 798
Intäkter av anslag 24 1:10	0
Intäkter av anslag 20 1:4	0
Intäkter av avgifter	514
Intäkter av bidrag	2 599
Finansiella intäkter	3
Verksamhetens intäkter	**11 914**
Verksamhetens kostnader	**-11 914**
Medel som erhållits fr. statens budget	5 806
Medel som erhållits fr. myndigheter	62
Lämnade bidrag	-5 868
Årets kapitalförändring	**0**

GEOVETENSKAPLIG FORSKNING

SGU finansierar inom ramen för sitt uppdrag både intern forskning inom myndigheten och, genom ett utlysningsförfarande, extern forskning. Det externa forskningsstödet uppgår till cirka 6 miljoner kronor per år och ungefär lika mycket resurser satsas på interna forskningsprojekt. Det finns ett behov av att fokusera forskningsinsatserna till några utpekade områden för att på bästa sätt utveckla dessa, och för att fylla de kunskapsluckor som är identifierade inom eller utanför SGU. Under året har SGU därför tagit fram en forskningsagenda där fyra prioriterade forskningsområden för perioden 2015–2020 har identifierats:

1. Grundläggande kunskapsuppbyggnad om Sveriges geologiska förhållanden
2. Malmbildning och innovativ metodutveckling för lokalisering av djupa mineraliseringar
3. Hållbar bergmaterialförsörjning
4. Spridning och spridningsrisker av föroreningar till grundvatten, vatten och mark samt sediment i sjöar och hav.

Stöd till forskning vid universitet och högskolor

SGU stödjer tillämpad geovetenskaplig forskning och riktad geovetenskaplig grundforskning vid universitet och högskolor. Syftet med detta stöd är att få fram ny kunskap och nya metoder inom geologin för att bättre kunna tillfredsställa samhällets behov och verka för hållbar utveckling. SGU finansierar huvudsakligen tillämpad geovetenskaplig forskning där annan finansiär saknas. Forskningsrådens finansiering av mer traditionell tillämpad geovetenskaplig forskning om berg, jord och grundvatten har på senare år fått stå tillbaka till förmån för en alltmer specialiserad forskning. Därför har betydelsen av SGUs stöd till forskningen ökat under senare tid.

SGU deltar tillsammans med Vinnova i ERA-MIN (Network on the industrial handling of Raw Materials of the European Industry) som är ett fyraårigt europeiskt forsknings- och innovationsprojekt inom området industriell hantering av mineralråvaror, med 19 partners från 15 olika länder. ERA-MIN är ett så kallat ERA-NET, ett instrument för samverka med forskningsfinansiärer i andra EU-länder.

Under 2015 behandlades 25 nya ansökningar (26, 27), varav fem stycken beviljades (4, 6), varav en inom ramen för ERA-MIN. Till dessa kommer nio fortsättningsprojekt som beviljats medel på grundval av lägesrapporter. SGUs stöd till geovetenskaplig forskning samt de universitet som finansierats under år 2015 redovisas i tabellerna 20 och 21.

Tabell 20. SGUs stöd till geovetenskaplig forskning.

	2015	2014	2013
Antal mottagna ansökningar	25	26	27
Totalt ansökningsbelopp (Mkr)	14	14,5	12,6
Antal beviljade ansökningar (nya)	5	4	6
Beviljningsgrad	20%	15%	22%
Antal beviljade ansökningar inkl.fortsättningsprojekt	14	12	14
Totalt utbetalt belopp (Mkr)	5,81	5,86	5,82

Tabell 21. Organisationer med FoU-projekt som finansierades genom SGUs stöd till geovetenskaplig forskning (tkr).

	2015	2014	2013
Uppsala universitet	1 270	1 140	2 000
Lunds universitet	1 275	1 100	1 200
Göteborgs universitet	750		
Stockholms universitet	580	1 781	1 122
Sveriges lantbruksuniversitet	300	580	
Luleå tekniska universitet	1 131	1 229	1 140
Linnéuniversitetet	500		
Naturhistoriska riksmuseet		27	16
CBI Betonginstitutet			300

Forskning inom SGU

Intern forskning och utveckling är viktig och nödvändig för en myndighet delvis med en utpräglad expertroll. Att fördjupa och utveckla geovetenskapliga kunskapsområden är nödvändigt för SGUs verksamhet och myndighetsutövning. För att den geologiska informationen ska vara användbar i samhällsutvecklingen krävs en kontinuerlig uppdatering och löpande granskning av insamling, hantering, modellering och tolkning av geologisk data. SGUs internfinansierade forskning kan ses som en kvalitetssäkring av just detta. Våra geologiska tolkningar utvärderas och granskas ständigt externt, även på internationell nivå. Detta sker idag genom effektutvärderingar, externpublicering och så kallade kollegiala bedömningar.

Under 2015 har SGU bedrivit 14 interna forskningsprojekt, varav två nya och tolv fortsättningsprojekt. Internationella forskningsprojekt beskrivs i tabell 22. Tre forskningsprojekt har slutredovisats under året.

Under 2015 har 25 medarbetare (29, 22) varit medförfattare till 54 publicerade artiklar (42, 48) i

Tabell 22. SGUs medverkan i europeiska projekt som är delfinansierade av EU eller annan extern forskningsfinansiär

Akronym	Projektnamn	Tidsintervall	Projektsyfte
EURARE	Development of a sustainable exploitation scheme for Europe's Rare Earth deposits	2013–2017	Säkerställa EUs och industrins behov av sällsynta jordartsmetaller
Mineral-s4EU	Minerals Intelligence Network for Europe	2013–2015	Skapa ett bestående mineralresursnätverk, mineralresursårsbok och framtidsprognoser med avseende på metaller och mineraltillgångar
EMODnet II	European Marine Observation Network	2013–2016	Harmonisera och göra maringeologiska data interoperabla
ERA-MIN	Network on the industrial handling of Raw Materials of the European Industry	2011–2015	Kartlägga pågående forskning och forskningsfinansiering inom malm- och mineralindustrin för att identifiera forskningsbehov, främja samarbete inom EU samt utlysa gemensamma forskningsprogram
COST-Sub Urban	European Cooperation in Science and Technology – Sub Urban	2013–2016	Skapa möjligheter att använda mark och grundvatten i urbana miljöer på ett hållbart sätt
PROSUM	Prospecting secondary raw materials in the Urban mine and Mining waste.	2015-2017	Målet är att skapa ett verktyg med information angående kritiska metaller, bl.a. från gruvavfall, som kan användas i återvinningsprocesser i det cirkulära kretsloppet. SGUs fokus i projektet ligger på att, tillsammans med EuroGeoSurveys, samordna och samla in tillgänglig data angående gruvavfall. Under året har huvudsakliga tyngdpunkten legat på arbete med data modeller och flöden av avfall.
VIMLA	Vatten och människan i landskapet *	2015-2018	Syftet är att förbättra vattenkvaliteten i kustnära vattendrag
	Kustmynnande vattendrag i Bottenviken – metodutveckling och ekologisk restaurering **	2015-2018	Syftet är att förbättra vattenkvaliteten i kustnära vattendrag

* Interreg Botnia - Atlantica
** Interreg Nord

vetenskapliga tidskrifter och böcker där artikeln har genomgått så kallad kollegial bedömning. Dessutom har SGUs medarbetare publicerat ett antal abstracts, extended abstracts och rapporter i samband med vetenskapliga konferenser och möten.

Under året har 17 examensarbeten slutförts där SGUs medarbetare varit delaktiga som handledare (17, 8). Under våren 2015 mottog Jorunn Falkenhaug vid Lunds universitet pris för 2014 års bästa examensarbete med sitt arbete ”Vattnets kretslopp i området vid Lilla Klåveröd: ett kunskapsprojekt med vatten i fokus”.

Utvärdering av FoU

Under året har en utvärdering av SGUs forskning och utveckling genomförts med hjälp av flera externa parter. En internationell panel bestående av två experter från den geologiska undersökningen i Danmark (GEUS) och två från den norska geologiska undersökningen (NGU) har utvärderat ett urval av forskningsprojekt som avslutats under åren 2009–2014. I tillägg har andra externa parter bidragit med synpunkter på SGUs interna och externa FoU. Detta har gjorts via frågeformulär som tagits fram med anledning av att SGU har inbjudits att lämna underlag till regeringens forskningspolitik. Parterna består dels av ledamöter i SGUs användarråd, dels av forskare på universitet och högskolor. Vetenskapsrådet har sedan genomfört bibliometriska beräkningar och analyser av publicerade artiklar från såväl den interna som den externa FoU:n.

Resultaten av utvärderingen visar att SGUs forskning och utveckling håller huvudsakligen hög till mycket hög kvalitet. Forskning och utveckling inom ramen för EU-projekt och i samarbete med universitet och högskolor, andra myndigheter och industri har enligt utvärderingen stor samhällsrelevans och är genomförda på ett bra sätt. De projekt som görs inom ramen för SGUs forskningsstöd till universitet och högskolor är tydligt definierade i innehåll och tid och leder normalt till värdefulla resultat. Dessa projekt resulterar ofta i föredrag, publikationer, examensarbeten och avhandlingar. Kontakterna mellan medarbetare vid SGU och de externa forskarna är betydelsefull och har en kunskapshöjande effekt. Förståelsen för SGUs verksamhet blir också större. Implementeringen av forskningsresultaten i SGUs verksamhet borde dock kunna vara tydligare och mera definierad. Vidare visar utvärderingen att dokumentation, extern och intern publicering, implementering och leverans av data till databaser kan förbättras. De interna FoU-projekten är normalt sett inomdisciplinära och i mindre utsträckning tvärvetenskapliga. Resultaten från projekten har ett visst genomslag såväl internt som externt, i form av kunskapsunderlag, modeller och styrmedel vid andra myndigheter och till industrin. Den internationella utvärderingspanelen anser att det bör etableras ett projektstyrningssystem som inkluderar hela kedjan, från projektförslag till slutrapporter. SGU kommer med start 2016 att arbeta vidare med dessa frågor.

Internationella samarbeten

I linje med instruktionen medverkar SGU i internationella samarbeten och utvecklings- och forskningsprojekt för att utbyta erfarenhet och kunskap, samt för att skapa nätverk som leder till ökad effektivitet och kunskap i geologiska frågor. Huvuddelen av vår internationella samverkan är inom Europa.

Under året har SGU ansökt om medel, eller varit medsökande i andra organisationers ansökningar, för 13 FoU-projekt inom EU:s ramprogram Horisont 2020. Fem ansökningar har blivit beviljade vilket innebär att beviljningsgraden för SGU uppgår till 38 procent.

I tabell 22 redovisas de projekt som på ett eller annat sätt delfinansieras av EU-kommissionen eller annan forskningsfinansiär. I tabell 23 redovisas projekt där SGU finansierar sin egen del i samarbetsprojekt. Utöver samarbete i projektform deltar SGU i andra internationella plattformar och initiativ för att bevaka områden av intresse för utveckling av verksamheten.

EUROPEISK SAMVERKAN – EUROGEOSURVEYS

SGU medverkar på olika nivåer i EuroGeoSurveys (EGS), ett samarbetsorgan för ett 30-tal europeiska geologiska undersökningar. Under 2015 har två generaldirektörsmöten ägt rum på EGS sekretariat i Bryssel, samt för dessa förberedande delegatmöten. SGU har också deltagit i EGS strategiska arbete med att bilda ett ERA-NET för tillämpad geovetenskap.

Inom EGS finns i nuläget ett flertal expert- och arbetsgrupper (se faktaruta nedan), där SGU är mer eller mindre aktivt inom alla. Grupperna har till syfte att nätverka och utbyta information för att på så sätt skapa en grund för samarbeten och samfinansiering, bland annat inom EU:s ramprogram. Under året stod SGU värd för ett av EGS expertgruppsmöten för mineralresurser. EGS utger varje år en rapport med utförliga beskrivningar över expertgruppernas arbete.

SGU deltar i följande expert- eller arbetsgrupper inom EuroGeoSurveys

- Mineral Resources
- Geochemistry
- Spatial Information – INSPIRE
- Marine Geology
- GeoEnergy
- Water Resources
- Earth Observation – GeoHazards
- Soil Resources – Superficial Deposits
- International Cooperation and Development Task Force
- Strategy Task Force

Tabell 23. Internationella samverkansprojekt (utan externfinansiering)

Akronym	Projektnamn	Projektsyfte
FODD	Fennoscandian Ore Deposit Database	Insamling av information om Sveriges, Norges, Finlands och norra Rysslands mineralförekomster. FODD innehåller information om var fyndigheten finns, eventuell gruvhistorik, tonnage och gradering med kommentarer om kvaliteten på data, den geologiska miljön och åldern för fyndigheten, malmmineralogi, mineraliseringstyp, bildningsmodell och källhänvisningar till primära data.
FENGOT	Fennoscandian Gold Transect	Syftar till att bedöma guldpotentialen inom valda delar av Sverige, Norge, Finland och Ryssland. Detaljerad information tas fram och sammanställs.
	Circum Arctic Ore Deposit Project	Syftar till att sammanställa en metallförekomstkarta/databas över den arktiska hemisfären, där de geologiska undersökningarna eller motsvarande, arktiska hemisfären, där de geologiska undersökningarna eller motsvarande, för länderna Norge, Danmark (Grönland), Finland, Ryssland, USA, Kanada och Island deltar.
FGF	Fennoscandian Geodata Framework	Samarbete mellan de geologiska undersökningarna i Norge, Finland, Ryssland och Sverige kommer att generera en modern multi-lager- geologisk kartsammanställning baserad på varje lands respektive databaser.
GEMAS	Geochemical Mapping of Agricultural and Grazing land Soil	Skapar möjligheter att använda mark och grundvatten i urbana miljöer på ett hållbart sätt.
EGRM	European Geogenic Radon Map project	Syftar till att skapa en harmoniserad radonriskkarta över Europa.
URGE	Urban Geochemistry Project Europe	Samarbetsprojekt mellan europeiska geologiska undersökningar rörande utveckling av en urban markgeokemisk undersökning av europeisk modell.
GeoTreat	Utvecklingsprojekt Mobilapplikation för sevärda geologiska lokaler	Internationell portal för att hitta geologiska besöksmål.

Foto: SGU

Foto: Mikael Svensson/Scandinav

MILJÖANSVAR

Sveriges geologiska undersökning ska verka för att det generationsmål för miljöarbetet och de miljökvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås och ska vid behov föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling. Myndigheten ska samordna uppföljning, utvärdering och rapportering i fråga om miljökvalitetsmålet Grundvatten av god kvalitet. Myndigheten ska i fråga om sitt miljöarbete rapportera till Naturvårdsverket och samråda med verket om vilken rapportering som behövs.
(8 § förordning (2008:1233) med instruktion för Sveriges geologiska undersökning)

Sveriges geologiska undersökning ska bidra till att delmålen om efterbehandling av förorenade områden inom miljökvalitetsmålet Giftfri miljö nås, genom att 1) inventera samt genomföra ansvarsutredningar, nödvändiga undersökningar, åtgärder och efterföljande miljökontroll på områden där staten har ett eget ansvar för avhjälpande och där ingen annan myndighet kan svara för avhjälpande, 2) på begäran av en kommun kunna vara huvudman för saneringsprojekt där efterbehandling sker helt eller delvis med statsbidrag, och 3) samverka med Naturvårdsverket.
(9 § förordning (2008:1233) med instruktion för Sveriges geologiska undersökning)

Sveriges geologiska undersökning ska avveckla och miljösäkra statens anläggningar och annan egendom enligt 1 § andra stycket. Myndigheten ska vidare bedriva en miljö- och funktionskontroll av genomförda avvecklingsåtgärder vid dessa anläggningar och det statliga gruvfältet i Adak samt svara för förvaltning av egendomen.
(5 § förordning (2008:1233) med instruktion för Sveriges geologiska undersökning)

INTÄKTER OCH KOSTNADER FÖR MILJÖANSVAR (TKR)

Intäkter av anslag 24 1:8	11 655
Intäkter av anslag 24 1:10	9 476
Intäkter av anslag 20 1:4	48 170
Intäkter av avgifter	4 004
Intäkter av bidrag	72 666
Finansiella intäkter	8
Verksamhetens intäkter	**145 979**
Verksamhetens kostnader	**-132 533**
Årets kapitalförändring*	**13 446**

* Skillnaden mellan intäkter och kostnader består av en periodiseringsdifferens mellan intäkter av anslag och verksamhetens kostnader, se avsnitt Tilläggsupplysningar

MILJÖMÅL

Verka för generationsmålet och miljökvalitetsmålen

SGU har under året fortsatt att integrera miljömålen i myndighetens verksamhet. En analys av verksamheten har gjorts som grund för genomförandet av regeringsuppdraget ”Uppdrag att analysera hur myndigheten ska verka för att nå miljömålen” med rapportering den första mars respektive den 30 juni 2016 (M2015/2633/Mm). Under året har också en intern utbildning för att vidga kunskapen om miljömål och hållbarhet påbörjats. En förväntad effekt av detta är att generationsmål och miljökvalitetsmål nu beaktas i större utsträckning i remissvar, vilket är en tydlig kvalitetsförbättring. En annan effekt är att SGU har identifierat och föreslagit flera nya insatser som kan leda till positiva effekter för miljöarbetet.

SGU har som miljömålsmyndighet medverkat i olika arbetssteg för att ta fram den fördjupade utvärderingen av Sveriges miljömål 2015 (FU15). SGU har i första hand utvärderat det miljökvalitetsmål som SGU ansvarar för: ”Grundvatten av god kvalitet” (läs mer i nästa avsnitt). Men SGU har också lämnat synpunkter på många av de andra miljökvalitetsmålens utvärderingar liksom på de tre fokusområden som redovisades; Näringslivets miljöarbete, Hållbar konsumtion och Hållbara städer. SGUs utförliga remissvar i utvärderingen av de andra miljökvalitetsmålen visar att myndighetens verksamhet har bäring på flertalet miljökvalitetsmål. SGU har också lämnar förslag på samverkansinsatser med andra myndigheter. Dessa bedöms ge en ökad förståelse i samhället för vilka insatser som behövs, och därmed öka möjligheterna att insatserna blir av och att målen nås.

Miljökvalitetsmålet Grundvatten av god kvalitet

Grundvattnet ska ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning samt bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag.

SGU har särskilt ansvar för uppföljning och utvärdering av miljökvalitetsmålet Grundvatten av god kvalitet där SGU under året har tagit fram underlag till den fördjupade utvärderingen 2015 (FU15). Den utvärderingstext som SGU tagit fram för detta miljökvalitetsmål ingår i Naturvårdsverkets rapport 6662 (2015). SGU har även under året tagit fram underlag för Grundvatten av god kvalitet till den årliga uppföljningen 2015 (ÅU15) Naturvårdsverkets rapport 6661 (2015).

I den fördjupade utvärderingen bedömer SGU att miljökvalitetsmålet Grundvatten av god kvalitet inte är uppnått och inte kommer att kunna nås med befintliga och beslutade styrmedel och åtgärder till 2020. Vad gäller trenden så är riktningen för utvecklingen i miljön osäker. Positivt är att arbetet med att inrätta vattenskyddsområden och ta fram regionala och kommunala planer för vattenförsörjningen i län och kommuner har ökat.

SGU har gett en rad förslag på insatser i FU15 för att uppnå miljökvalitetsmålet. Nedan redovisas under fyra huvudrubriker dels några av SGUs förslag på vad som behöver göras för att nå målet, dels ett urval av de insatser som gjorts under året på SGU.

Grundvattnets kvalitet och grundvatten inom vattenförvaltningen

Övervakningen av Sveriges grundvatten behöver förbättras och utökas. Nya rön om utbredningen av högfluorerade ämnen (PFAS) i grundvatten visar på behovet av systematiska screeningundersökningar och att tillskottet av miljöstörande ämnen i ytvatten härrör från förorenat grundvatten. Vidare behöver samverkan mellan vattenförvaltningen och vattenproducenterna kring de risker och åtgärdsbehov som finns för våra grundvattentäkter stärkas. SGU har under året utökat samarbetet med HaV kring övervakningsfrågorna, medverkat i det nyligen etablerade nätverket kring högfluorerade ämnen samt bidragit till bättre underlag och vägledning i vattenförvaltningsarbetet.

Medvetenhet och planering

Det krävs större hänsyn till grundvattnet i samhällsplaneringen och inom jord- och skogsbruket. Mot den bakgrunden arbetar SGU alltmer intensivt med att visa på behovet av geologisk och hydrogeologisk information i planbeslut, och hur den informationen är relaterad till miljömålen. Detta görs hos SGU inom remissverksamhet, i kontakter med andra myndigheter och i andra sammanhang. Ett bra exempel på detta

är SGUs medverkan i att utveckla en vattenförsörjningsplan i Göteborgsregionen med fokus på praktiska problemställningar. SGU har också, med stöd av Naturvårdsverket och i samverkan med Skogsstyrelsen och Jordbruksverket initierat ett projekt för att se hur grundvattenfrågorna bättre kan omhändertas inom jord- och skogsbruket.

Grundvattenpåverkan på akvatiska livsmiljöer
Arbetet med frågor kring grundvattenberoende ekosystem behöver intensifieras. Kartläggning av naturliga källor (utflöde av grundvatten) och åtgärder för att bevara dem måste prioriteras. I det arbetet har SGU under året tagit fram bättre bedömningsunderlag för grundvattenberoende ekosystem. Det kommer nu att kunna användas vidare i det praktiska arbetet inom miljömålsuppföljning och vattenförvaltning – av såväl SGU som andra aktörer. Grundvattnets bidrag till ekosystemtjänster har börjat studeras i samverkan med bland annat Chalmers tekniska högskola och det arbetet ska utvecklas vidare. SGU har under 2015 fastlagt ett program för att förbättra kunskapsunderlag och säkerställa skydd av källor.

Bevarande av naturgrusavlagringar
Minskningen i användningen av naturgrus fortsätter vilket är mycket positivt. För att påskynda övergången till alternativa material behövs bland annat fler materialförsörjningsplaner, samt att aktörer inom branschen har riktlinjer för upphandling och användning av alternativ till naturgrus. Mot den bakgrunden har SGU under året utvecklat en metodik för framtagande av materialförsörjningsplaner. Vi har också tagit fram checklistor för naturgrustäkter samt föreslagit ett projekt avseende riktlinjer för upphandling inom ballastbranschen. Effekterna av SGUs arbete syns bland annat i den fortsatta minskningen i naturgrusanvändningen, och i att allt färre tillstånd för uttag av naturgrus medges.

EFTERBEHANDLING AV FÖRORENADE OMRÅDEN OCH MILJÖSÄKRING AV OLJELAGER

Statligt förorenade områden (SFO) samt utredningar och åtgärder av förorenade områden med statsbidrag (BFO)

I arbetet för att nå miljökvalitetsmålet *Giftfri miljö* har SGU ett särskilt ansvar för efterbehandling av förorenad mark och grundvatten. SGU ansvarar för statligt förorenade områden (SFO) där staten har ett ansvar som verksamhetsutövare enligt miljöbalkens tionde kapitel och där myndigheten som tidigare bedrivit verksamheten inte längre finns kvar. SGU kan också agera huvudman för utredningar och åtgärder av förorenade områden med statsbidrag (BFO) i de fall då det helt eller delvis saknas ansvar enligt miljöbalken. Ansvaret för förorenade områden bedöms utifrån den kunskap och lagstiftning som fanns vid tiden då verksamheten bedrevs, vilket innebär att ansvaret före 1969 är begränsat eftersom det var först då som Sverige fick sin första miljölagstiftning.

SGU följer huvudprocessen Utreda och åtgärda förorenade områden. Identifierade objekt inventeras för att fastställa riskklass enligt en generell nationell metodik för inventering av förorenade områden (MIFO). SGU har identifierat cirka 140 SFO-objekt där staten har ett ansvar som verksamhetsutövare. I sällsynta fall identifierar en länsstyrelse ytterligare objekt med möjligt statligt ansvar. Objekt som faller inom riskklass 1–2 prioriteras för fortsatta utredningar. BFO-objekt är redan inventerade, ofta av länsstyrelsen, och ibland har utredningar också genomförts av någon annan innan SGU tar över som huvudman. Utredningar genomförs och resulterar slutligen i en huvudstudie där SGU bedömer risker och presenterar åtgärdsförslag. Därefter genomförs åtgärdsförberedande utredningar och projektering, bland annat i syfte att få en så säker uppgift som möjligt om åtgärdskostnad. Dessa utredningar resulterar i ett så kallat ”Nyckelfärdigt objekt”, vilket innebär att åtgärder kan påbörjas med mycket kort startsträcka. Det är först i detta skede som en relativt säker uppskattning går att göra av åtgärdskostnaderna.

Statligt förorenade områden

Anslagsbelastningen för SFO uppgick 2015 till 48,2 miljoner kronor, att jämföra med 39,4 miljoner kronor 2014 och 20,1 miljoner 2013. Behov av medel för SFO kommer att öka till 90 miljoner kronor under de närmaste två åren då de mest kapitalkrävande åtgärderna i Åsbro pågår. Därefter kommer behoven att minska till 70 miljoner vilket möjliggör att objekt där utredningar idag pågår eller kommer att påbörjas successivt kommer in i ett åtgärdsskede och åtgärdas.

För 2015 blev anslagsökningen för SFO inte i nivå med SGUs äskande. Med anledning av detta har nästa större delåtgärd i Åsbro fått skjutas fram. Mindre kompletteringsarbete, rivningsarbete och åtgärdsförberedelser har ändå genomförts för att snabbt kunna sätta igång under 2016. Under året har vi utfört åtgärder vid ytterligare tre SFO-objekt (Gimonäs oljedepå, Motala torpedverkstad och Saab Östersund). Åtgärderna har avslutats vid alla objekt, utom Åsbro. Pilotstudier inför åtgärd har dessutom fortsatt vid de före detta kemtvättarna i Boden och Hagfors under året. Andra effekter av anslagstilldelningen i förhållande till budgetäskandet var att vid plantskolan Kårehogen på Orust där Sveaskog rivit byggnader för att möjliggöra sanering fick skjutas på framtiden. Det samma gällde åtgärder vid två före detta bekämpningsmedelsförråd i Jämtland, Lillstensjöå och Dunnervattnet.

Tabell 24. Objekt där staten har ett ansvar enligt miljöbalken och där saneringsåtgärder kan förväntas inom en treårsperiod

SFO-objekt	Riskklass*	SFO-ansvar	Annan ansvarig
Åsbro impregnering	1	100%	
Hagforstvätten	1	100%	
Bodentvätten	1	Ca 90 %	Landstinget ca 10 %
Långseletvätten (nya)	1	Ca 70 %	Landstinget ca 30 %
Alingsåstvätten	1	Ca 50 %	Landstinget ca 50 %
Landskronatvätten	2	100%	
Slagnäs bangård	1	75%	Boliden ca 25%
Zakrisdalsverken	2	92%	Bofors ca 8 %
Åkers krutbruk	2	100%	
Kårehogens plantskola	1	100%	
Dunnervattnet	2	100%	
Lillstensjöå	2	100%	
Nattbergshedens plantskola	2	100%	
Härsbacka-Isättra oljelager	2	Ca 100 %	Ev. fastighetsägaransvar pga. värdeökning

*Riskklass 1 = Mycket stor risk, Riskklass 2 = Stor risk

Avsättningar

För objekt Åsbro har avsättningar gjorts till ett belopp om cirka 0,6 miljoner kronor för rivning av en byggnad att jämföra med avsättningen förra året som då var 8,8 miljoner kronor för flera planerade åtgärder. Skillnaden från förra året är att vi i år har få s.k. ”nyckelfärdiga objekt” där det är möjligt att göra en relativt säker uppskattning av åtgärdskostnaden.

Åtgärder på områden utan utpekat ansvar

Under året har vi utfört åtgärder vid sju BFO-objekt (Svärtträskgruvan, Hjortsberga f.d. sågverk, Möljeryd sågindustri, Bräkne-Hoby byggservice, Mellerud järn- och metallgjuteri, Mariebergs f.d. sågverk och Skeppshults bruk). För de två först nämnda objekten kommer åtgärder att pågå även under kommande år. Vid Fagersanna Strandstad är åtgärden försenad på grund av en överprövning men etablering pågår inför åtgärdsstart efter årsskiftet.

SGU har under 2015 åtagit sig huvudmannaskapet för ytterligare sex BFO-objekt på begäran från kommuner (Nedre Skärsjön, Hultsfred batterifabrik, Hultsfred impregneringsverk, Östavalls kopparvitriol, före detta kemtvätt Sibbarp 2:20 samt före detta Einar Johansson trä i Vimmerby). Det innebär att åtgärdsförberedelser och utredningar nu pågår för ett trettiotal BFO-objekt.

SGU har fått in ytterligare två förfrågningar om

huvudmannaskap från kommuner som inte själva har resurser eller kompetens att vara huvudman. SGU kommer att svara på dessa under 2016.

Utöver de formella förfrågningarna har SGU, pga resursbrist, i kontakter med Länsstyrelserna meddelat att vi inte kan ta på oss så många ytterligare objekt.

Samverkan och utvecklingsarbete för hållbara saneringar

Samverkan med andra aktörer är förstås viktigt för att effektivisera arbetet. Under året har inventeringen inom SFO fokuserat på bekämpningsmedelsförråd och plantskolor som bedrivits i före detta Skogsvårdsstyrelsens och Domänverkets regi och vi har påbörjat ett samarbete med Sveaskog AB för att ta ett samlat grepp om denna bransch. Tillsammans med Trafikverket och Försvarsmakten, som liksom SGU har ett statligt verksamhetsutövaransvar för förorenade områden, bedriver vi ett utvecklingsarbete som syftar till att öka användning av alternativ teknik för in situ- eller on site-åtgärder, med syfte att minska antalet schaktsaneringar och masstransporter. Samverkan mellan våra myndigheter har nu utökats med en nystartad arbetsgrupp som ska samordna arbetet med riskvärdering av förorenade områden. Inom området riskvärdering pågår även projektspecifika hållbarhetsanalyser enligt SCORE-modellen inför val av åtgärd vid två av våra objekt i samverkan med Chalmers.

Kunskapsspridning och erfarenhetsåterföring

Naturvårdsverket, som samordnar arbetet med förorenade områden i Sverige, är förstås en viktig samverkanspartner för SGU, liksom Statens geotekniska institut (SGI) som ansvarar för forskning och utveckling av teknik och kunskap inom området. Under hösten 2015 genomförde vi en gemensam samverkansträff på Gotland. SGU har också stöttat Naturvårdsverkets utbildning för kommunala huvudmän, liksom SGF och Arbetsmiljöverkets arbete med att ta fram en ny handbok ”Marksanering – om hälsa och säkerhet vid arbete i förorenade områden”, samt därtill hörande utbildningar. SGU har också satsat på kunskapsspridning utifrån våra erfarenheter av dioxinförorenade områden bland annat på branschforumet Renare Marks vårmöte. SGU har hittills åtagit sig huvudmannaskapet för tolv dioxinförorenade sågverksområden och har utifrån dessa erfarenheter upparbetat ett tillvägagångssätt för fördjupad hälsoriskbedömning som möjliggör en kostnadseffektiv riskreducering.

I lokala media uppmärksammas ofta SGUs arbete med utredningar och efterbehandling av förorenade områden. Under året har även riksmedia (Ekot) rapporterat om användningen av ny teknik vid saneringen av Svärtträskgruvan Miljö och hålbarhetsfrågor vid gruvor har lyfts fram som ett särskilt fokusområde i SGUs verksamhetsplan och under året påbörjades därför en intern kunskapssammanställning om åtgärdstekniker för efterbehandling av gruvavfall och beräkning av ekonomisk säkerhet kopplat till villkor i gruvtillståndet.

Tabell 25. Antal färdigställda huvudstudier och antal åtgärdade objekt 2015

	SFO	BFO
Antal färdigställda huvudstudier	0	4
Antal objekt i åtgärd (varav avslutade)	4 (3)	7 (5)

Ökad åtgärdstakt

För att kunna öka takten i åtgärdarbetet bedömer vi att personalbehovet ökar då arbetsbelastningen redan idag är hög. Det finns redan idag en större efterfrågan på SGU som huvudman för BFO-objekt än vad vi i dagsläget kan tillgodose. Möjligheterna till utredningar och åtgärder vid BFO-objekt är beroende av beviljade medel från Naturvårdsverket. Här ser vi ett behov av att satsa mer medel på att utreda och ta fram kostnadseffektiva åtgärdsförslag. För att använda medel mer effektivt under ett aktuellt år behöver de också kunna omfördelas mer flexibelt mellan objekt. Vidare ser vi en stor potential i att i större utsträckning ta ett samlat grepp inom vissa branscher. Glasbruken är ett sådant exempel där en samlad insats skulle kunna effektivisera saneringsåtgärderna och möjliggöra kostnadseffektivare arbete.

Avveckling och miljösäkring av statens civila beredskapslagring av olja

SGU ansvarar för 31 nedlagda beredskapslager för olja

som härstammar från Statens Oljelager (SOL), samt för det nedlagda gruvfältet Adak i Malå kommun där kopparmalm tidigare bröts av Boliden på uppdrag av staten. Anläggningarna är avvecklade, men miljö- och funktionskontroll bedrivs fortfarande löpande för att säkerställa att miljön inte påverkas negativt. Delar av verksamheten är tillståndspliktig vilket innebär att SGU måste följa de villkor som meddelats i respektive vattendom. SGU upprättar även kontrollprogram i dialog med tillsynsmyndigheten och bedriver uppföljande kontroll som redovisas årsvis till tillsynsmyndigheten. Vid behov genomförs kompletterande åtgärder. Ytterligare krav kan också ställas av tillsynsmyndigheten.

Inga avvikelser i förhållande till villkor i vattendom eller kontrollprogram har rapporterats under året. Samtidigt har antalet anläggningar med årsvis rapportering till tillsynsmyndigheten blivit fler. Under året har tre anläggningar tillkommit efter samråd med respektive tillsynsmyndighet, (Asphyttan, Otterbäcken och Härsbacka) vilket innebär att 26 stycken årsrapporter kommer att levereras under 2016.

Ett före detta oljelager, Loudden i Stockholm som byggdes av Stockholms stad på uppdrag av Statens oljelager, har återigen uppmärksammats efter att frågan har varit vilande i ett tjugotal år. I samband med att hamnen nu byggs om kan SGU komma att få ansvar för miljösäkringen av det före detta oljelagret och även för framtida uppföljande kontroll av anläggningen. Vid två anläggningar, Gånghester samt Vetlanda, har åtgärdsföreberedande insatser pågått under året, vilket bland annat inbegriper utredningar inför kommande tillståndsansökningar för att kunna avleda grundvatten från bergrummen. I Vilshult har utredningar fortsatt under året för att utreda förhöjda halter föroreningar i sediment vid utsläppspunkten i recipienten, och för att i dialog med tillsynsmyndigheten bedöma om ytterligare utredningar inför en eventuell åtgärd nästa år behövs. Vid två anläggningar pumpas vatten från bergrummen och renas innan utsläpp i recipienten. I Sala sker detta sedan sju år tillbaka och behovet kommer att kvartstå under de närmaste överblickbara åren. I Junsele görs bedömningen att reningen kommer att pågå även nästa år men att man kan återgå till hydraulisk avledning utan behov av rening.

Tabell 26. Miljörapporter oljelager

	2015	2014	2013
Antal levererade årsrapporter	23	23	22

Miljörapporterna avser en årsredovisning av föregående års miljökontroll.

Kvalitet och arbetsmiljö

Föregående års fokus på arbetsmiljöfrågor har följts upp av åtgärder under året utifrån uppmärksammade förbättringsförslag. För att förbättra arbetsmiljön och säkerheten i Ludvika har en större åtgärd genomförts för att öppna upp ett schakt. Istället för att pumpa olja 25–30 meter kommer olja i transportbehållare nu kunna hissas upp via ett schakt, vilket medför ökad effektivitet och säkerhet i arbetet.

För att minska organisationens sårbarhet har kompetenshöjande insatser genomförs inom provtagningsteknik, och fler provtagare har utbildats för att kunna genomföra uppföljande kontroll och tillsyn.

Framtida satsningar

Vi gör bedömningen att kostnaderna de kommande åren kommer att ligga på nuvarande nivå. På sikt kommer kostnader för tillståndsansökningar och miljösäkringsåtgärder att minska. Men satsningar på kunskapsuppbyggnad behövs för att möjliggöra att anläggningarna på längre sikt kan lämnas utan uppföljande kontroll. I ett pågående utvecklingsarbete utreds vilka kriterier som måste uppfyllas för att ett oljelager ska kunna lämnas utan uppföljande kontroll. Detta arbete förväntas ta fart under kommande år i och med en ny organisatorisk enhet med fokus på denna frågeställning. Ytterligare ett område där det finns behov av ökad kunskap är analysmetodik kopplat till äldre oljeföroreningar, då det visat sig att nedbrytningsprodukter av olja är svåra att detektera med traditionella analyspaket. Resultaten av dessa satsningar kommer att gagna arbetet med oljelager generellt, inte bara SGUs arbete med de statliga oljelagren.

Foto: SGU

UPPDRAGSVERKSAMHET OCH TJÄNSTEEXPORT

Sveriges geologiska undersökning får mot avgift bedriva uppdragsverksamhet såsom att
1. tillhandahålla konsulttjänster inom sitt expertområde,
2. bedriva miljöövervakning,
3. tillhandahålla utrustning och datalagring,
4. bedriva kurser och utbildningar, och
5. tillhandahålla tjänster avseende myndighetens dokumentation.

Myndigheten får bara åta sig uppdrag i den omfattning som myndighetens verksamhet tillåter. Uppdragsverksamheten får inte heller komma i konflikt med myndighetens verksamhet.

Uppdragsverksamheten ska ha nära samband med myndighetens uppgifter i övrigt och bidra till en ökad samverkan med andra myndigheter.

Myndigheten ska undvika att konkurrera med privata aktörer.
(10 § förordning (2008:1233) med instruktion för Sveriges geologiska undersökning)

Sveriges geologiska undersökning får mot avgift bedriva tjänsteexport som är direkt kopplad till myndighetens verksamhetsområde och som ligger inom ramen för det uppdrag som anges i denna instruktion eller i annan förordning. Myndigheten får besluta om avgifternas storlek och får disponera inkomsterna.
(10a § förordning (2008:1233) med instruktion för Sveriges geologiska undersökning)

INTÄKTER OCH KOSTNADER FÖR UPPDRAGSVERKSAMHET OCH TJÄNSTEEXPORT (TKR)

	2015	2014	2013
Intäkter av anslag 24 1:8	0	0	0
Intäkter av anslag 24 1:10	0	0	0
Intäkter av anslag 20 1:4	0	0	0
Intäkter av avgifter	11 637	12 617	15 232
Intäkter av bidrag	0	7 171	14 093
Finansiella intäkter	13	4	0
Verksamhetens intäkter	**11 650**	**19 792**	**29 325**
Verksamhetens kostnader	**-11 571**	**-21 120**	**-29 046**
Årets kapitalförändring	**79**	**-1 328**	**279**

Genom uppdragsverksamheten möter SGU olika aktörers behov av produkter och tjänster som inte omfattas av den anslagsfinansierade verksamheten. Det kan röra sig om konsulterande rådgivning, utredningar, fördjupade undersökningar och inventeringar, specifika sammanställningar av geologisk information, utbildningar och seminarieverksamhet samt analysverksamhet. De uppdrag som SGU åtar sig är sakkunnighetsuppdrag med tydlig koppling till myndighetens kompetensområden, och de bidrar till att utveckla samhällets användning av geologisk information. Uppdragsverksamheten är också ett sätt att tillföra myndigheten ny kompetens, och det skapar förutsättningar för fler stimulerande och kompetensutvecklande arbetsuppgifter, vilket gör SGU till en mer attraktiv arbetsplats.

Uppdragsverksamheten omsatte cirka 9,7 miljoner kronor under år 2015 och det totala antalet arbetstimmar inom de olika projekten uppgick till 7 667 (14 817, 16 237). Det ackumulerade underskott som uppstod under år 2014 inom uppdragsverksamheten har arbetats upp under året så att verksamheten nu åter är i balans.

Tjänsteexporten är SGUs möjlighet att medverka till Sveriges politik för global utveckling, som beslutades av riksdagen 2003. Under 2015 har SGU påbörjat ett uppdrag från Sida för att planera och ta fram ett förslag till ett International Training Programme (ITP) på temat ”Mine Water and Mine Waste Management”. ITP:n planeras att i ett första skede genomföras med deltagare från Zambia, Tanzania och Etiopien, för att sedan involvera fler länder. En första programomgång planeras till hösten 2016. Därefter är två programomgångar om året, med cirka 25 deltagare per omgång, tänkta att genomföras fram till 2021. För utförandet föreslås ett samarbete mellan SGU, Naturvårdsverket och Luleå tekniska universitet. Vi tror att vi i samverkan med andra myndigheter får en högre utväxling av vårt arbete för det gemensamma målet en rättvis och hållbar global utveckling.

Inom tjänsteexport omsattes cirka 2 miljoner kronor under år 2015 och det totala antalet arbetstimmar inom de olika projekten uppgick till 1 990 (4 442, 10 943).

Ett axplock av den uppdragsverksamhet som bedrivits under 2015 presenteras nedan.

Övervakning av grundvattnets kvalitet

SGU övervakar Sveriges grundvattenkvalitet på uppdrag av Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket. Övervakningen har bedrivits under lång tid och är uppbyggd för att ge information om långsiktiga förändringar i ”opåverkade” områden. Informationen utgör referensvärden, men är också viktig för att till exempel kunna följa effekterna av försurning, övergödning och nedfall av luftburna metaller.

Datavärdskap grundvatten

Inom den nationella och regionala miljöövervakningen samlas stora mängder data in. Eftersom SGU har lång erfarenhet av datahantering är vi på uppdrag av Havs- och vattenmyndigheten och Naturvårdsverket datavärd för den insamlade informationen. Detta innebär att SGU svarar för leveranskontroll, lagring och presentation av data. Utöver den löpande verksamheten har SGU under 2015 gjort särskilda utvecklingsinsatser i syfte att förbättra dataflöden och datakvalitet inom datavärd-

Tabell 27. Intäkter och kostnader för uppdragsverksamhet (tkr)

	2015	2014	2013
Verksamhetens intäkter	9 665	15 000	16 620
Verksamhetens kostnader	-9 231	-15 500	-16 774
Årets kapitalförändring	434	-500	-154

Tabell 28. Intäkter och kostnader för tjänsteexport (tkr)

	2015	2014	2013
Verksamhetens intäkter	1 985	4 792	12 705
Verksamhetens kostnader	-2 340	-5 620	-12 272
Årets kapitalförändring	-355	-828	433

skapet. Bland annat har ett arbete med ett nationellt stationsregister och en valideringstjänst kommit igång. Dessa funktioner ska säkerställa att data som levereras in har rätt format, kvalitet och innehåll. Rutiner för att med hjälp av trendanalyser hitta avvikande värden har tagits fram och rättelser i databasen har gjorts utifrån dessa kontroller. Ett förslag till ny databasstruktur med historikhantering och inmatningsfunktioner för kemidata och stationer har tagits fram under året, och används nu för lagring av PFAS-analyser. Vi har även påbörjat ett arbete med att harmonisera våra olika databaser för att lättare kunna samköra information kring provtagningsplatser och data som insamlats inom vattentäktsarkivets verksamhet.

Förbifart Stockholm

På uppdrag av Trafikverket har SGU utfört en översiktlig bergartsgeokemisk undersökning av representativa bergarter utefter Förbifart Stockholms planerade sträckning från Sollentuna i norr till Skärholmen i söder. Syftet var att identifiera onormalt höga halter av potentiellt giftiga och radioaktiva grundämnen i det aktuella berget. Detta skulle kunna orsaka miljöproblem i samband med de kommande tunneldrivningarna och vid återanvändning av de bergmassor som produceras, så kallat entreprenadberg. Resultatet visade att inga miljöfarliga grundämnen förekommer i halter som kan betraktas som onormala, utan uppträder på ungefär de nivåer som normalt påträffas i Stockholmsområdet. Bergarterna längst i söder kommer dock sannolikt att kräva en noggrannare hantering och alltför fin nedkrossning av just detta bergmaterial bör undvikas.

Beredskap för mätning av gammastrålning

SGUs flygmätning är sedan Tjernobylolyckan 1986 en del av Sveriges beredskap för nukleära och radiologiska händelser genom Strålsäkerhetsmyndighetens (SSM) expertstödsorganisation, ett nätverk av myndigheter på alla nivåer i samhället. Myndigheterna har olika ansvarsområden och roller, och vid olyckor måste de kunna samverka för att på bästa sätt skydda människor och miljö mot onödig påverkan från strålning. Här deltar SGU i regelbundna övningar och möten, såväl nationellt som internationellt, för att i skarpt läge kunna utföra en insats. SGUs roll är att med ett specialutrustat flygplan mäta och beräkna gammastrålning för att hitta enstaka strålkällor eller kartlägga radioaktivt nedfall. Flygets förmåga att effektivt mäta över stora ytor gör att det snabbt går att ta fram en övergripande bild av förekomst och intensitet av gammastrålning i ett område.

Foto: Anne Dillner/Scandinav

Tabell 29. Resultat i förhållande till avgiftsbudget

Avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna disponeras - Uppföljning mot beräknade belopp i regleringsbrev (tkr.)

	Regleringsbrev - beräknat belopp			Utfall år 2015		
	Uppdrags-verksamhet	Tjänste-export		Uppdrags-verksamhet	Tjänste-export	
			Summa			**Summa**
Ingående ackumulerat överskott (+) / underskott (-)	-160	735	575	-435	723	**288**
Intäkter år 2015	9 900	1 000	10 900	9 665	1 985	**11 650**
Kostnader år 2015	-9 900	-1 000	-10 900	-9 231	-2 340	**-11 571**
Årets överskott(+) / underskott (-)	0	0	0	434	-355	**79**
Utgående ackumulerat överskott (+) / underskott (-)	-160	735	575	-1	368	**367**

Ackumulerat överskott i uppdragsverksamheten vid utgången av år 2015 uppgår till 367 tkr vilket motsvarar 3,2 % av omsättningen under året.

REGERINGSUPPDRAG

UPPDRAG REGLERINGSBREV

Geologisk mångfald: SGU ska redovisa hur myndigheten arbetar med geologisk mångfald och geologiskt arv som underlag för arbetet med att exempelvis bedöma naturvärden, underlag för fysisk planering och framtagande av informationsinsatser. SGU ska även ge förslag till en utökad användning av kunskapen om geologisk mångfald och geologiskt arv.
Rapporterat den 14 december 2015, dnr 21-2525/2014.

Havsbaserad olje- och gasutvinning: SGU ska mot bakgrund av Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/30/EU av den 12 juni 2013 om säkerhet för olje- och gasverksamhet till havs och om ändring av direktiv 2004/35/EG samt Europaparlamentets och rådets direktiv 94/22/EG av den 30 maj 1994 om villkoren för beviljande och utnyttjande av tillstånd för prospektering efter samt undersökning och utvinning av kolväten, redovisa andra länders planer på och utvinning av olja och gas i anslutning till svensk kontinentalsockel och vid behov underrätta Regeringskansliet (Näringsdepartementet).
Rapporterat den 8 december 2015, dnr 21-2525/2014.

Geovetenskaplig forskning: SGU ska sammanställa och redovisa resultat och effekter från användningen av interna forskningsmedel samt SGU:s stöd till geovetenskaplig forskning och hur dessa har kommit till användning i myndighetens verksamhet.
Rapporterat den 7 december 2015, dnr 21-2525/2014.

Remissyttranden: SGU ska sammanställa och redovisa ärenden av större betydelse som handläggs inom remissverksamheten. Redovisning till Regeringskansliet ska ske en gång varje kvartal.
Rapporterat den 30 mars, den 6 juli och den 12 oktober 2015, dnr 21-2525/2014.

Strategiarbete: SGU ska redogöra för myndighetens interna och externa strategiarbete och hur detta påverkar SGU:s prioriteringar. Redogörelsen ska genomföras med beaktande av resultaten från Statskontorets myndighetsanalys på uppdrag av regeringen (dnr N2013/1614/FIN).
Rapporterat den 18 november 2015, dnr 21-2525/2014.

Mål och resultatmått: SGU ska utveckla mål och resultatmått för kvantitet eller kvalitet för de uppgifter som framgår av myndighetens instruktion. I årsredovisningen ska resultatet kommenteras i förhållande till måluppfyllelse.
Rapporterat den 30 november 2015, dnr 21-2525/2014.

Mineralstrategin: SGU ska för 2015 och 2016 sammanställa och redovisa genomförandet av de åtgärder som initierats genom Sveriges mineralstrategi (dnr N2013/972/FIN). Uppdraget ska redovisas enligt särskild överenskommelse med Regeringskansliet.

Innovation: SGU ska, efter samråd med Verket för innovationssystem och Konkurrensverket, analysera hur och inom vilka delar av sitt verksamhetsområde det finns behov av utveckling och innovation. Vidare ska myndigheten identifiera möjliga vägar att lösa dessa behov, genom till exempel innovationsupphandling.
Rapporterat den 16 februari 2015, dnr 12-2277/2013.

UPPDRAG INOM RAMEN FÖR MINERALSTRATEGIN

Materialförsörjning: SGU ska slutföra påbörjad metodutveckling för regional materialförsörjningsplanering. Uppdraget ska slutredovisas senast den 1 mars 2017.
Delrapporterat den 7 december 2015, dnr 317-1572/2013.

Entreprenadsten: SGU ska lämna förslag till hur ett system för insamling av produktionsuppgifter för entreprenadsten kan utformas.
Rapporterat den 23 mars och den 7 december 2015, dnr 317-1681/2013.

Kunskap: SGU har ett uppdrag att öka kunskapen om geologins betydelse för samhällsbyggnad och tillväxt. Uppdraget ska slutredovsias senast den 1 mars 2017.
Delrapporterat den 15 december 2015, dnr 317-1828/2013.

Vägledning gruverksamhet: SGU har ett uppdrag att vidareutveckla och uppdatera befintlig vägledning för prövning av gruvverksamhet. Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2016.

Internationellt utbyte – gruv och mineral: SGU ska kartlägga vilka länder som utbytet inom gruv- och mineralområdet bör fördjupas med.
Redovisat den 30 september 2015, dnr 311-1809/2014.

ÖVRIGA UPPDRAG

Kontinentalsockeln: Uppdrag att bereda ansökan om tillstånd enligt lagen (1966:314) om kontinentalsockeln att undersöka havsbotten på svensk kontinentalsockel i Östersjön.
Redovisat den 9 mars 2015, dnr 324-2205/2014.

Kontinentalsockeln: Uppdrag att bereda en ansökan om tillstånd enligt lagen (1966:314) om kontinentalsockeln att utlägga en undervattenskabel m.m. på svensk kontinentalsockel i Östersjön.
Redovisat den 25 augusti 2015, dnr 324-1044/2015.

MILJÖMÅL:

SGU ska bistå miljömålsrådet i dess arbete och från och med 2016 ta fram en åtgärdslista varje år.

INTERN STYRNING OCH KONTROLL

MÅL- OCH RESULTATSTYRNING

Under de senaste två åren har ett intensivt utvecklingsarbete pågått på SGU där myndighetens uppdrag har konkretiserats genom en verksamhetsstrategi. Prioriteringar vid myndigheten har flyttats upp i organisationen och sker idag på ledningsnivå. Ett systematiskt arbete för att säkerställa att verksamhetens prioriteringar är behovsanpassade har påbörjats med hjälp av intressentanalyser och intressentdialoger. Styrning och uppföljning av SGUs verksamhet har också stramats upp genom en tydligare verksamhetsplan och systematiska resultatdialoger.

Vid SGUs årliga verksamhetsplanering sker prioriteringsdiskussioner i Ledningen som syftar till att identifiera om det finns verksamhet som behöver utföras på en övergripande SGU-gemensam nivå. För 2015 beslutades om 15 gemensamma mål där SGU behövde göra en förflyttning för att nå de strategiska målen i verksamhetsstrategin. En verksamhetsövergripande fråga där vi såg behov av att förflytta positionerna var inom samhällsekonomisk analys. Under året har en grupp för samhällsekonomisk analys och effektutvärdering tillsatts. Vi har satsat på kompetensutveckling och tagit fram en första modell för effektutvärdering. Vi utreder också särskilt vilka modeller som kan användas för att värdera den geologiska information som SGU förvaltar. En effektutvärdering har gjorts för SGUs arbete inom forskning och utveckling. Vi har också tagit fram en plan för det fortsatta arbetet under 2016 då bl.a. en samhällsekonomisk analys av ett planerat större projekt i Bergslagen ska genomföras.

Under året har arbetet med mål- och resultatmått för kvantitet och kvalitet fortskridit. Utgångspunkten för arbetet har varit de nio huvudprocesser som täcker in huvuddelen av SGUs uppdrag. Målet med arbetet är att tydligare kunna redogöra för vilka prestationer som SGU levererar till samhället, det vill säga myndighetens resultat.

SGU har redogjort för sitt interna och externa strategiarbete samt för arbetet med mål och resultatmått i återrapportering till Regeringen den 18 respektive 30 november 2015, dnr 21-2525/2014.

STRATEGISKT HÅLLBARHETSARBETE – EN DEL I SGUS STYRNING

EU har satt hållbar utveckling som ett viktigt övergripande mål för alla medlemsstater. I 2 § regeringsformen anges att det allmänna ska främja en hållbar utveckling som leder till en god miljö för nuvarande och kommande generationer. Hållbarhet är en utgångspunkt vid avvägningar som görs enligt miljöbalken och plan- och bygglagen – avvägningar som bland annat ska göras utifrån SGUs underlag för samhällsplaneringen. I SGUs uppdrag ingår även att verka för att skapa goda förutsättningar för ett hållbart nyttjande av landets mineralresurser och att främja hållbar tillväxt och företagande inom sektorn, samt att verka för generationsmålet och de 16 miljökvalitetsmålen.

SGUs arbete har alltid haft en stark koppling till miljö- och hållbarhetsfrågor. Under 2015 har SGU fortsatt sitt strategiska arbete med hållbarhetsfrågor, en satsning som inleddes 2013. Det underlag som togs fram och som formaliserades i en hållbarhetsstrategi under 2014 har varit ett viktigt underlag i arbetet med att ta fram SGUs verksamhetsstrategi, vision och övergripande mål. Hållbarhetsstrategin fokuserar på hur SGU ska nå sina strategiska mål och den kan ses som en fördjupning av verksamhetsstrategin. Arbetet med att integrera hållbarhetsaspekter och miljömålsarbete i samtliga SGUs verksamheter har också fortsatt. Två av SGUs gemensamma mål för 2016 utgörs av satsningar på hållbarhetsfrågor: det ena handlar om att fortsätta integreringen av hållbarhetsstrategin i SGUs verksamhet och det andra berör hur SGUs ska verka för samtliga miljökvalitetsmål och generationsmålet.

Foto Jan-Olof Svedlund

KOMPETENSFÖRSÖRJNING

SGU ska vara en attraktiv arbetsgivare för nuvarande och presumtiva medarbetare. Detta uppnår vi genom en god arbetsmiljö som möjliggör ett gott ledar- och medarbetarskap. SGU är en organisation som erbjuder sina medarbetare samhällsnyttiga arbetsuppgifter i en kunskapsintensiv miljö. Vi arbetar för en kompetensförsörjning både på lång och kort sikt i syfte att attrahera, rekrytera, behålla, utveckla och kompetensväxla medarbetare.

Under året har arbeten för att utveckla såväl verksamhetsutveckling, som uppföljning och organisation påbörjats. Under 2015 togs ett förslag till en ny organisation frami syfte att stödja våra strategiska mål samt att få ett tydligare ledarskap nära medarbetarna. Förslaget godtogs under hösten och den nya organisationen infördes vid årsskiftet 2015/2016. Vi har också inlett ett värdegrundsarbete för att skapa en gemensam bild av vad vår ”SGU-anda” innebär innebär kopplat till den statliga värdegrunden.

Under året har också ett arbete för att samlokalisera Bergsstatens kontor genomförts. Det innebär att verksamheten i Falun från och med årsskiftet förts över till Luleå.

För att anpassa verksamheten då ett längre projekt med separat anslag avslutats har antalet anställda på SGU minskat med tolv personer under 2015. Endast två externa rekryteringar genomfördes; en HR-chef och en kommunikatör. Fokus lades på att öka den interna rörligheten och totalt 23 tjänster har utlysts internt. Dessa avser bland annat tjänster inom Information – kommunikation, Mineralfrågor och FoU, tre strategitjänster samt 16 chefstjänster.

SGU – EN ATTRAKTIV ARBETSPLATS

För att sprida information till presumtiva medarbetare har SGU i samarbete med Arbetsförmedlingen medverkat med egen monter och vid tolv utbildnings- och arbetsmarknadsmässor runtom i Sverige. Totalt har dessa mässor besökts av över 44 000 studenter, studievägledare, lärare och arbetssökande. Vi har deltagit i betydligt fler mässor än som är brukligt. Bakgrunden till detta är att dessa aktiviteter är en del av regeringsuppdraget ”Öka kunskapen om geologins betydelse för samhällsbyggnad och tillväxt”. Deltagande på mässorna under 2015 var alltså en begränsad punktinsats och vi kommer under 2016 att välja att fokusera på andra aktiviteter.

KOMPETENSUTVECKLING

Vi har under året avsatt resurser och medel till olika utvecklingsaktiviteter för att bredda medarbetarnas kompetens. Detta har gjorts i syfte att stärka oss inför framtiden så att vi kan genomföra SGUs verksamhetsstrategi.

Insatserna har varit omfattande, där ungefär 200 av SGUs medarbetare har deltagit i minst en utbildningsinsats. Centralt ordnade kurser har upphandlats och genomförts i bland annat Miljörätt, Projektledarutbildning, Förvaltningskunskap, Skriva rapporter, Remisshantering, Medieträning, EU-utbildning och grundläggande regelverk kring personuppgiftslagen.

En allmän webbaserad miljöutbildning har också upphandlats och ska genomföras av alla medarbetare.

Utbildningsinsatserna för att bredda den yrkesmässiga kompetensen har genomförs inom flera avdelningar och enheter. Detta gäller exempelvis inom Gocad-modellering, Samverkan mellan myndigheter, Provtagningskompetens och Upphandling av konsulttjänster. Dessutom har ett flertal individuella utbildningsinsatser inom IT genomförts.

Vidareutvecklingen av ämneskunskaperna inom geologi genomförs kontinuerligt via interna seminarier, deltagande i intern FoU-verksamhet samt genom deltagande i internationella konferenser.

Sammantaget har vi gjort bedömningen att våra uppdrag de kommande åren ställer krav på kompetensväxling och kompetensutveckling samt även till viss del på kompetensförstärkning. Mot den bakgrunden

genomförs ett långsiktigt arbete med personal- och kompetensplanering.

SGU har ett antal medarbetare som närmar sig pensionsåldern. Av den anledningen är det viktigt att arbeta med kompetensöverföring för att ta tillvara och behålla betydelsefull kompetens framöver. För medarbetare som planerar att gå i pension ska därför en delaktighetsplan för att säkerställa en effektiv kompetens- och kunskapsöverföring till yngre medarbetare upprättas.

LEDARUTVECKLING

Under året har vi genomfört en enkät för alla chefer i syfte att stärka och utveckla ledarskapet. För att tydliggöra chefsrollen har nya riktlinjer för chefer tagits fram och från och med årsskiftet kommer alla chefer att ha chefsuppdrag.

Vi kommer vidare att fortsatta utveckla våra interna chefsmöten för ökad delaktighet kring utveckling och beslut samt ordna forum med teman inom HR-området.

PERSONALINFORMATION

Vid årsskiftet var 239 personer anställda vid SGU, vilket är en minskning med tolv personer jämfört med 2014. Medelantalet anställda var 237 personer.

Personalomsättningen har ökat under året och uppgår till 6,7 procent. Under året har nio medarbetare gått i pension, vilket är fyra fler jämfört med 2014. Under de kommande åren förväntas pensionsavgångarna ligga på ungefär samma nivå som de senaste två åren. Av de personer som gått i pension är 67 procent män. Sju medarbetare har under året slutat för annan anställning.

Rekryteringarna har av ekonomiska skäl varit färre än tidigare år och har begränsats till rekrytering av en HR-chef och en kommunikatör.

Utbildningsnivån ligger på samma nivå som för 2014. Av de anställda har 79 procent en akademisk examen varav 32 procent av dessa har en högre akademisk examen, licentiat- eller doktorsexamen.

TILLFÄLLIGA ANSTÄLLNINGAR OCH PRAKTIKANTER

47 medarbetare var visstidsanställda, varav tio feriearbetare och fem medarbetare som förstärkning på fartyget Ocean Surveyor under fältsäsongen. Under fältsäsongen har fyra extrageologer (varav två kvinnor) varit anställda för fältarbete, jämfört med åtta förra året.

ARBETSMILJÖ

För SGU är arbetsmiljöfrågorna viktiga och vi har valt att fortsatt vara certifierade enligt internationell standard för arbetsmiljö, OHSAS 18001. Under 2015 gjordes, tillsammans med företagshälsovården, förebyggande insatser för att minska risken för sjukskrivning hos personalen. Resultatet för den grupp medarbetare som erbjudits dessa insatser blev positivt. Trots insatser som gjorts tillsammans med företagshälsovården i rehabiliteringssyfte har den totala sjukfrånvaron ökat från 2,4 procent 2014 till 3,1 procent 2015. Det beror främst att långtidssjukskrivna ökat på grund av fler medicinska diagnoser. Förändringen noteras i alla åldrar förutom i gruppen 29 år och yngre.

Åtta interna revisioner genomfördes under 2015. Av dessa genomfördes tre i samband med fältarbete. Övriga genomfördes på avdelningen för Samhällsplanering, vid arkivet i Eggebyholm, på kontoret i Lund, för processen ”tillsyn enligt kontinentalsockellagen”, samt för koldioxidutsläpp i samband med tjänsteresor och användning av miljöbilar.

Tillsammans med SGUs företagshälsovård, Feelgood genomfördes utbildning i första hjälpen, HLR och ergonomi samt en gruppinsats för att öka förståelsen för stressmekanismer och verktyg för stresshantering. Hälsoundersökningar, vaccinationer och hälsocoaching har också genomförts och ett friskvårdsbidrag har erbjudits.

PERSONAL I SIFFROR

Antalet anställda vid utgången av 2015 uppgick till 239 (251, 252) personer. Av dessa var 181 (188,192) stationerade i Uppsala, 13 (13, 11) i Stockholm, 13 (14, 14) i Göteborg, 11 (13, 12) i Lund, 8 (8, 8) i Malå, 10 (11, 10) i Luleå, 2 (3, 3) i Falun samt 1 (1, 2) övriga med stationering i Sala. Andelen kvinnliga chefer, ledningskompetens, har under året ökat och är nu 50 %. I kategorin ledningskompetens ingår, generaldirektör, avdelningschefer, stabschefer och enhetschefer.

Under 2015 har totalt 47 (52, 29) personer varit tillfälligt anställda, varav 10 (10, 14) för feriearbete. Deras anställningstid motsvarar 14,9 (17, 2, 13) årsarbetskrafter. Under sommaren har dessutom 4 (8, 9) extrageologer varit säsongsanställda. Sammanlagt fanns vid SGU i medeltal 237 (253, 253) anställda under 2015. Fyra före detta anställda, numera pensionärer, arbetade med avtal motsvarande 0,3 (0, 6, 2) årsarbetskrafter. Under året arvoderades också 61, 57 (55) vattenobservatörer och 0 (11) pristagare i Mineraljakten.

Kostnaderna för personalsociala förmåner såsom företagshälsovård, ersättning för sjukvårdskostnader, personalvård och bidrag till motionsaktiviteter har uppgått till 1,8 (2,1, 2,1) miljoner kronor.

Medianåldern för SGUs personal är 49 (49, 48) år, (51 år för män och 47 år för kvinnor).

Medelåldern var 49 år, (50 år för män och 47 år för kvinnor) vid årsskiftet 2015/2016.

Personalrörligheten har bestått av 2 (1, 3) nya tillsvidareanställningar och 16 (6,16) personer som slutat, varav 9 (5,11) pensionsavgångar.

Tabell 30. Sjukfrånvaro

	2015	2014	2013
Total sjukfrånvaro av de anställdas sammanlagda ordinarie arbetstid	3,10 %	2,40 %	2,90 %
Andelen av total sjukfrånvaro som har varat sammanhängande i en period om 60 kalenderdagar eller mer	57,30 %	46,70 %	56,10 %
Sjukfrånvaro för kvinnor av kvinnors sammanlagda ordinarie arbetstid	5,80 %	3,50 %	4,50 %
Sjukfrånvaro för män av mäns sammanlagda ordinarie arbetstid	1,30 %	1,60 %	1,80 %
Motsvarande värden fördelat på åldersgrupp är:			
– 29 år	1,2 %	1,80 %	1,20 %
30 – 49 år	2,70 %	2,20 %	2,20 %
50 år –	3,80 %	2,60 %	3,80 %

Kommentar:
SGUs sjuktal har ökat under 2015 förutom för dem som är 29 år och yngre. Antalet medarbetare som varit långvarigt sjuka har ökat med 19 % jämfört med 2014.

Tabell 31. Nyckeltal medarbetare och kompetens

	2015	2014	2013
Antal anställda vid årets slut (fast och tillfälligt)	239	251	252
Andel kvinnor	42 %	42 %	41 %
Medelålder	49 år	49 år	49 år
Antal utbildningsdagar per anställd	4,3	4,1	4,7
Externa utbildningskostnader (Mkr)	2,5	1,6	2
Andel anställda med akademisk utbildning	79 %	79 %	78 %
Andel med licentiat- eller doktorsexamen bland geovetare	32 %	32 %	32 %
Antal beviljade delpensioner	3	2	1
Personalomsättning	6,70 %	2,40 %	6,30 %

Figur 2. Ålders- och könsfördelning för anställda vid SGU, 2015-12-31

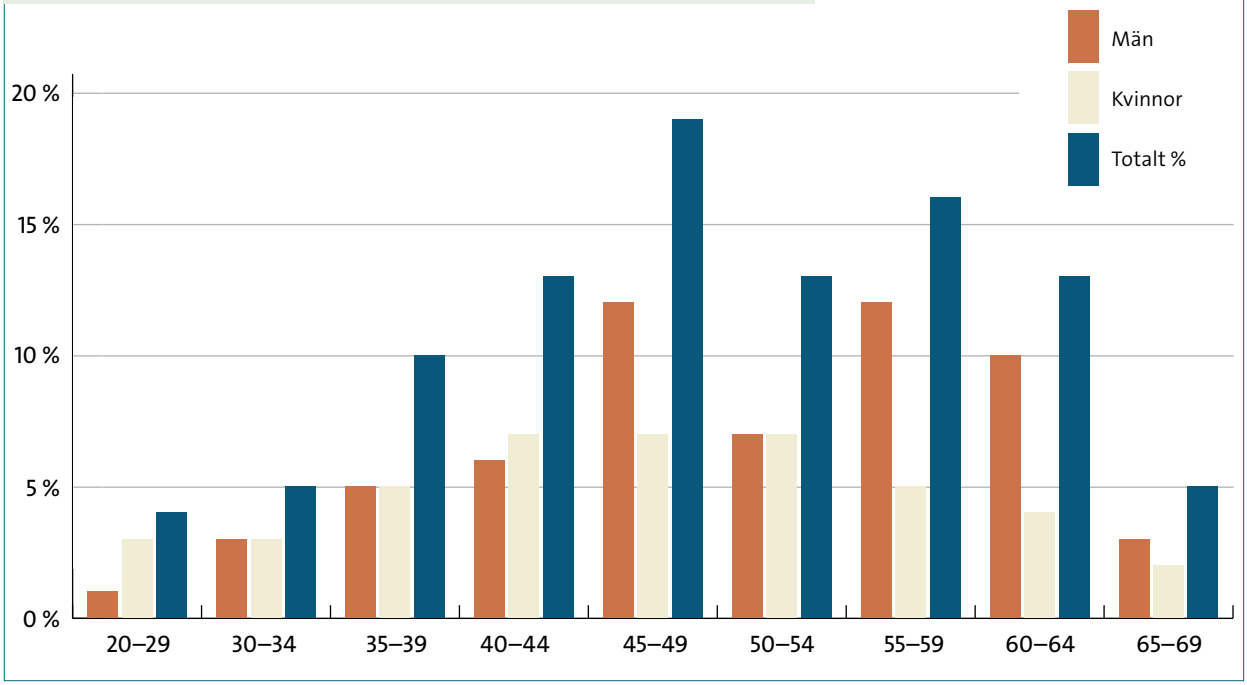

Foto: Kajsa Bovin/SGU

RÅD OCH LEDANDE BEFATTNINGSHAVARE

INSYNSRÅD

Utsedda av regeringen:

Lena Söderberg, generaldirektör, Sveriges geologiska undersökning, ordförande sedan 2014-01-20

Birgitta Björk, konsult, Betula Utveckling
ledamot sedan 2015-01-01
Ersättning från SGU: 4 500 kr
Andra styrelseuppdrag: Silf Competens AB

Lars Egenäs, konsult, Advisory AB
ledamot sedan 2015-01-01
Ersättning från SGU: 4 500 kr
Andra styrelseuppdrag: Lars Egenäs Advisory AB

Gunilla Glasare, avdelningsdirektör,
Sveriges kommuner och landsting
ledamot sedan 2013-01-01
Ersättning från SGU: 0 kr
Andra styrelseuppdrag: Affärsconcept AB

Stefan Löfgren, forskningsledare,
Sveriges lantbruksuniversitet
ledamot sedan 2015-01-01
Ersättning från SGU: 4 500 kr
Andra styrelseuppdrag: Norra Östersjöns vattendelegation

Jan Moström, vd och koncernchef, LKAB
ledamot sedan 2013-01-01
Ersättning från SGU: 1 500 kr
Andra styrelseuppdrag: SveMin

Anna-Caren Sätherberg, riksdagsledamot,
Sveriges riksdag,
ledamot sedan 2015-01-01
Ersättning från SGU: 4 500 kr
Andra styrelseuppdrag: Norrlandsfonden

Sekreterare:
Sophia Bergström, GD-sekreterare, Sveriges geologiska undersökning

SVERIGES GEOLOGISKA UNDERSÖKNING

Ledande befattningshavare:

Lena Söderberg, generaldirektör
Ersättning från SGU: 1 288 251 kr
Andra styrelseuppdrag: Skogsstyrelsen

Åsa Persson, bergmästare
Ersättning från SGU: 913 861 kr

Bergmaterialrådet

Lena Söderberg, Sveriges geologiska undersökning, ordförande
Göran Risberg, Sveriges geologiska undersökning, vice ordförande
Anna Åberg, Sveriges geologiska undersökning, vice ordförande
Jan Bida, MinFo
Magnus Evertsson, Chalmers tekniska högskola
Pia Persson Holmberg, Länsstyrelsen Uppsala län
Ingrid Johansson-Horner, Naturvårdsverket
Mariette Karlsson, Emmabodagranit AB
Nicklas Stenqvist, Svevia AB
Björn Strokirk, SMBI

Sven Wallman, NCC AB
Urban Åkeson, Trafikverket
Mattias Göransson, Sveriges geologiska undersökning, sekreterare

Forsknings- och utvecklingsrådet

Per Klingbjer, Sveriges geologiska undersökning, ordförande
Vladimir Cvetkovic, Kungliga tekniska högskolan
Lars O. Ericsson, Chalmers tekniska högskola
Sabine Mayer, Stiftelsen Bergforsk
Raymond Munier, Svensk Kärnbränslehantering AB
Per Murén NCC Roads AB
Roland Roberts, Uppsala universitet
Charlotte Sparrenbom, Lunds universitet
Christina Wanhainen, Luleå tekniska universitet
Stefan Wastegård, Stockholms universitet
Fredrik Bäck, Sveriges geologiska undersökning, sekreterare

Gruvnäringsrådet

Lena Söderberg, Sveriges geologiska undersökning, ordförande
Kaj Lax, Sveriges geologiska undersökning, vice ordförande
Åsa Persson, Sveriges geologiska undersökning, Bergsstaten, vice ordförande
Per Ahl, SveMin
Johan Antti, Länsstyrelsen i Norrbottens län
Anna Bünger, Tillväxtverket
Margareta Groth, Vinnova
Rikard Janson, Naturvårdsverket
Pertti Lamberg, Luleå tekniska universitet
Per-Erik Lindvall, LKAB
Jan Moström, Boliden AB (till och med 2015-09-14)
Tomas Mörtsell, Storumans kommun
Håkan Pihl, Nordkalk AB
Johanna Sandahl, Naturskyddsföreningen
Mikael Staffas, Boliden Mineral AB (från och med 2015-09-14)
Bengt Sundelin, Zinkgruvan Mining AB
Pär Weihed, Luleå tekniska universitet
Peter Westman, WWF
Jan-Olof Arnbom, Sveriges geologiska undersökning, sekreterare

Prospekteringsrådet

Lena Söderberg, Sveriges geologiska undersökning, ordförande
Kaj Lax, Sveriges geologiska undersökning, vice ordförande
Åsa Persson, Sveriges geologiska undersökning, Bergsstaten, vice ordförande
Kajsa Hult, Sveriges geologiska undersökning (till och med 2015-09-21)
Jan-Olof Arnbom, Sveriges geologiska undersökning (till och med 2015-09-21)
Ronald Arvidsson, Sveriges geologiska undersökning (till och med 2015-02-23)
Åsa Allan, Northland Resources AB (till och med 2015-02-23)
Pierre Heeroma, Boliden Mineral AB (till och med 2015-02-23)
Mats Larsson, Dannemora Mineral AB (till och med 2015-02-23)
Risto Virkkunen, Lappland Goldminers AB (till och med 2015-02-23)
Vd, Wiking Mineral AB (till och med 2015-02-23)

Per Ahl, SveMin
(2015-02-23 till och med 2015-09-21)
Gunnar Rauseus, Dannemora Mineral AB
(2015-02-23 till och med 2015-09-21)
Josh Stewart, Dragon Mining Sweden AB
(2015-02-23 till och med 2015-09-21)
Frank Van der Stijl, Gunnarn Mining AB
(2015-02-23 till och med 2015-09-21)
Jan-Ola Larsson, Beowulf Mining PLC
(till och med 2015-09-21)
Linda Olsson, Copperstone Resources AB
(till och med 2015-09-21)
Louise Sjögren, Nordic Iron Ore AB
(till och med 2015-09-21)
Reino Svakko, Eurasian Minerals Sweden AB (till och med 2015-09-21)
Kerstin Brinnen, SveMin (från och med 2015-09-21)
Alain Chevalier, Sakumpu Exploration Oy (från och med 2015-09-21)
Neale Edwards, Dragon Mining Sweden AB (från och med 2015-09-21)
Kåre Höglund, Agnico Eagle (från och med 2015-09-21)
Per Jannert, Björkdalsgruvan AB (från och med 2015-02-23)
Magnus Johansson, SMA Mineral AB (från och med 2015-02-23)
Lars Malmström, Zinkgruvan AB (från och med 2015-02-23)
Amanda Scott, Hannans (från och med 2015-09-21)
Johan Sjöberg, Nickelmountain (2015-02-23 till och med 2015-09-21)
Jonas Wiik, Boliden Mineral AB (från och med 2015-02-23)
Kirsten Holme, LKAB
Magnus Leijd, Tasman Minerals AB
Bengt Ljung, Botnia Exploration AB
Berndt Petterson, Sveriges geologiska undersökning, sekreterare

Rådet för samhällsbyggnad

Lena Söderberg, Sveriges geologiska undersökning, ordförande
Anna Åberg, Sveriges geologiska undersökning, vice ordförande
Göran Risberg, Sveriges geologiska undersökning, vice ordförande
Johan Barth, Geotec
Anders Berzell, Svenska Teknik & Designföretagen
Anna-Maria Edvardsson, Göteborgs stad
Patrik Faming, Boverket (till och med 2015-08-31)
Staffan Hintze, NCC
Robert Johannesson, Boverket (från och med 2015-08-31)
Olof Johansson, Jordbruksverket
Anders Johnson, Naturvårdsverket
Bo Olofsson, KTH
Björn Sjöberg, Havs- och vattenmyndigheten
Lennart Sorby, Havs- och vattenmyndigheten (ersättare)
Björn Strokirk, Sveriges Bergmaterialindustri
Kjell Windelhed, ÅF
Charlotte Defoort, Sveriges geologiska undersökning, sekreterare

RESULTATRÄKNING (TKR)

	2015	Not	2014
Verksamhetens intäkter			
Intäkter av anslag	281 139	1	269 520
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	21 400	2	17 909
Intäkter av bidrag	97 138	3	72 936
Finansiella intäkter	91	4	290
Summa	**399 768**		**360 655**
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal	–171 434	5	–171 638
Kostnader för lokaler	–25 046		–23 052
Övriga driftkostnader	–182 486	6	–174 219
Finansiella kostnader	–279	7	–298
Avskrivningar och nedskrivningar	–6 998		–7 140
Summa	**–386 243**		**–376 347**
Verksamhetsutfall	**13 525**		**–15 692**
Uppbördsverksamhet		8	
Intäkter av avgifter m.m. som inte disponeras	15 707		22 779
Medel som tillförts statens budget från uppbördsverksamhet	–15 707		–22 779
Saldo uppbördsverksamhet	**0**		**0**
Transfereringar		9	
Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag	5 806		6 027
Medel som erhållits från myndigheter för finansiering av bidrag	262		33
Lämnade bidrag	–6 068		–6 060
Saldo transfereringsverksamhet	**0**		**0**
Årets kapitalförändring	**13 525**	10	**–15 692**

BALANSRÄKNING (TKR)

	2015-12-31	Not	2014-12-31
Tillgångar	**121 199**		**125 339**
Immateriella anläggningstillgångar	**2 467**	11	**2 752**
Balanserade utgifter för utveckling	433		951
Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar	2 034		1 801
Materiella anläggningstillgångar	**19 008**	12	**20 078**
Byggnader, mark och annan fast egendom	340		411
Förbättringsutgifter på annans fastighet	1 422		1 030
Maskiner, inventarier, installationer m.m.	17 007		15 991
Pågående nyanläggningar	239		2 646
Varulager m.m.	**102**		**304**
Pågående arbeten	102		304
Kortfristiga fordringar	**14 249**		**14 932**
Kundfordringar	2 432		972
Fordringar hos andra myndigheter	11 735		13 466
Övriga kortfristiga fordringar	82	13	494
Periodavgränsningsposter	**18 706**	14	**18 485**
Förutbetalda kostnader	10 521		9 455
Upplupna bidragsintäkter	8 103		8 838
Övriga upplupna intäkter	82		192
Avräkning med statsverket	**5 632**	15	**15 496**
Avräkning med statsverket	5 632		15 496
Kassa och bank	**61 035**	16	**53 292**
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	61 033		53 276
Kassa och bank	2		16
Kapital och skulder	**121 199**		**125 339**
Myndighetskapital	**5 636**	17	**–9 485**
Statskapital	6 112		4 591
Balanserad kapitalförändring	–14 001		1 616
Kapitalförändring enlig resultaträkningen	13 525	10	–15 692
Avsättningar	**4 483**		**10 066**
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	933	18	1 243
Övriga avsättningar	3 550	19	8 823
Skulder m.m.	**59 964**		**70 876**
Lån i Riksgäldskontoret	14 118	20	17 494
Kortfristiga skulder till andra myndigheter	6 709		6 231
Leverantörsskulder	28 137		35 423
Övriga kortfristiga skulder	5 776	21	6 679
Depositioner	5 123	22	4 948
Förskott från uppdragsgivare och kunder	101		101
Periodavgränsningsposter	**51 116**	23	**53 882**
Upplupna kostnader	18 069		21 974
Oförbrukade bidrag	32 241		29 472
Övriga förutbetalda intäkter	806		2 436
Ansvarsförbindelser		24	
Sanering och återställning av förorenade områden	250 000–350 000		250 000–350 000

ANSLAGSREDOVISNING (TKR)

Redovisning mot anslag 2015

Anslag	Benämning	Not	Ingående överförings-belopp	Årets tilldelning enl. regleringsbrev	Indragning	Totalt disponibelt belopp	Utgifter	Utgående överförings-belopp
Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård								
20 1:4	Ramanslag	25						
	Sanering och återställning av förorenade områden							
ap 3	Sanering o återställ del till SGU		596	50 000	–596	50 000	–48 170	1 830
Utgiftsområde 24 Näringsliv								
24 1:8	Ramanslag	26						
	Sveriges geologiska undersökning							
ap 1	Geologisk undersöknings-verksamhet m.m.		7 931	224 428	–1 228	231 131	–224 273	6 858
24 1:9	Ramanslag	27						
	Geovetenskaplig forskning							
ap 1	Geovetenskaplig forskning		1	5 806	0	5 807	–5 806	1
24 1:10	Ramanslag	28						
	Miljösäkring av oljelagrings-anläggningar m.m.							
ap 1	Oljelagringsanläggningar m.m. samt Adak-fältet		1 750	14 000	–1 750	14 000	–11 070	2 930
Summa			**10 278**	**294 234**	**–3 574**	**300 938**	**–289 319**	**11 619**

Redovisning mot inkomsttitel 2015

Inkomst-titel	Benämning	Not	Beräknat belopp	Inkomster
2528 001	Avgifter enligt minerallagen	29	12 000	14 410
2528 002	Ersättningar enligt minerallagen	30	1 700	1 225
2811 309	Övriga inkomster		0	72
3312 013	Övriga inkomster av försåld egendom		0	0
Summa			**13 700**	**15 707**

Redovisning av bemyndiganden 2015

Anslag	Benämning	Not	Tilldelat bemyndi-gande	Ingående åtaganden	Utestående åtaganden	Utestående åtagandens fördelning per år		
						2016	2017	2018
Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård								
20 1:4	Ramanslag	31						
	Sanering och återställning av förorenade områden							
ap 3	Sanering o återställ del till SGU		20 000	15 144	1 054	1 054	0	0
Utgiftsområde 24 Näringsliv								
24 1:9	Ramanslag	32						
	Geovetenskaplig forskning							
ap 1	Geovetenskaplig forskning		5 000	4 131	4 525	3 225	1 300	0
Summa			**25 000**	**19 275**	**5 579**	**4 279**	**1 300**	**0**

TILLÄGGSUPPLYSNINGAR

REDOVISNINGSPRINCIPER

Tillämpade redovisningsprinciper

SGUs redovisning följer god redovisningssed och årsredovisningen är upprättad i enlighet med förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag (FÅB) samt ESVs föreskrifter och allmänna råd till denna. Bokföringen följer förordningen (2000:606) om myndigheters bokföring (FBF) samt ESV:s föreskrifter och allmänna råd till denna.

Fakturor med belopp understigande 25 tkr exklusive moms har inte redovisats som periodavgränsningsposter.

Vid fastighetsförsäljningar redovisas erhållen handpenning samt direkta försäljningskostnader som förskott respektive förutbetalda kostnader i de fall köparens tillträdesdag infaller efter balansdagen.

Intäkter av anslag

Regeringen har meddelat villkor för anslag 20 1:4 ap3 *Sanering o återställ – del till SGU* i regleringsbrev för budgetåret 2015 avseende Naturvårdsverket. Enligt villkoren ska avsättningar för sanering och återställning av förorenade områden redovisas mot anslag det budgetår som utgifterna hänför sig till. Detta innebär att förändringar av avsättning respektive upplupna kostnader för sanering och återställning kommer att ge upphov till en periodiseringsdifferens mellan intäkter av anslag och verksamhetens kostnader. Periodiseringsdifferensen för anslag 20 1:4 ap3 uppgår år 2015 till 13 613 tkr och specificeras i not 10 – Årets kapitalförändring.

VÄRDERINGSPRINCIPER

Anläggningstillgångar

Tillgångar avsedda för stadigvarande bruk med ett anskaffningsvärde på minst 20 tkr och en beräknad ekonomisk livslängd på tre år eller längre definieras som anläggningstillgångar. Tillämpade avskrivningstider redovisas i not 11 och 12.

Kundfordringar och pågående arbeten

Kundfordringar har tagits upp till det belopp varmed de beräknas inflyta. Kundfordringar i utländsk valuta har värderats till gällande köpkurs per balansdagen.

I den avgiftsfinansierade verksamheten (uppdragsverksamheten) har pågående arbeten värderats till upparbetade direkta kostnader jämte indirekta kostnader. I den mån förskottsbetalningar erhållits har upparbetade kostnader avräknats löpande och motsvarande belopp intäktsredovisats. Förluster har kostnadsförts så snart dessa konstaterats, i övrigt har resultatföring skett i samband med respektive uppdrags avslut.

Avsättningar och ansvarsförbindelser

SGU företräder staten i fråga om sanering av mark som förorenats av statlig verksamhetsutövare som inte längre finns kvar. Arbetet bedrivs enligt en processbaserad metodik vilken inleds med utredningar av statens ansvar och behovet av åtgärder för respektive objekt. När processteget åtgärdsförberedande utredningar är avslutat för ett objekt finns underlag för att uppskatta framtida utgifter för sanering och återställning med tillräcklig tillförlitlighet. För sådana objekt redovisas en avsättning. För de objekt som ännu inte uppnått stadiet åtgärdsförberett objekt föreligger betydande osäkerhet kring framtida utgifter för sanering och återställning. I sådana fall redovisas i stället ett uppskattat intervall för framtida utgifter i form av en ansvarsförbindelse.

Avsättning för omstruktureringskostnader avser uppsägningsrelaterade personal- och lokalkostnader i samband med genomförda omlokaliseringar av vissa verksamheter i Falun respektive Uppsala.

Pensionsförpliktelser tas upp som avsättning till den del det bedöms som sannolikt att myndigheten kommer att stå för förpliktelsen. Avsättningar för lokalt omställningsarbete har tidigare år redovisats under avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser. Från och med år 2015 redovisas avsättningar för lokalt omställningsarbete under övriga avsättningar mot bakgrund av ett nytt avtal för lokalt aktivt omställningsarbete.

Skulder

I de fall faktura eller motsvarande inkommit efter fastställd brytdag eller när skuldbeloppet inte är exakt känt när bokslutet upprättas, redovisas beloppen som periodavgränsningsposter. Leverantörsskulder i

utländsk valuta har värderats till gällande valutakurser per balansdagen.

I samband med ansökan om tillstånd enligt minerallagen (1991:45) ska sökanden betala avgift i förskott.

Erhållna förskott för ännu ej beviljade ansökningar skuldförs och ingår i balansposten övriga skulder.

UPPLYSNINGAR OM AVVIKELSER

Avvikelse från Kapitalförsörjningsförordningen (2011:210)

Regeringen har beviljat SGU dispens från skyldighet att finansiera investeringar i anläggningstillgångar, hänförbara till sanerings- och miljösäkringsarbete, med lån i Riksgälden. Utgiften för investeringarna avräknas anslag 24 1:10 och ianspråktagna medel redovisas som statskapital.

BRYTDAG

Brytdagen, den dag då den löpande bokföringen för räkenskapsåret 2015 avslutas, har i enlighet med ESVs föreskrifter bestämts till 2016-01-05.

LIKVIDA MEDEL/BETALNINGAR

SGU har två betalningsflöden. Betalningar avseende anslagspost 24 1:8 ap 1 *Geologisk undersökningsverksamhet m.m.* samt avgifts- och bidragsfinansierad verksamhet hanteras i räntebärande betalningsflöde (med undantag för vissa bidragsfinansierade projekt). Betalningar avseende inkomsttitlar samt anslagsposterna 24 1:9 ap 1 *Geovetenskaplig forskning*, 24 1:10 ap 1 *Miljösäkring av oljelagringsanläggningar m.m.* och 20 1:4 ap 3 *Sanering och återställ – del till SGU* hanteras i icke-räntebärande betalningsflöde.

ANSTÄLLDAS FRÅNVARO PÅ GRUND AV SJUKDOM UNDER RÄKENSKAPSÅRET

Uppgifter om sjukfrånvaro redovisas i faktaruta avseende personal på sida 52 i resultatredovisningen.

SGUS INSYNSRÅD OCH LEDANDE BEFATTNINGSHAVARE

Uppgifter enligt 7 kap. 2 § FÅB om ersättningar m.m. till ledamöter i myndighetens insynsråd och ledande befattningshavare utsedda av regeringen redovisas på sidan 54.

NOTER

Not 1		
Intäkter av anslag	**2015**	**2014**
- 24 1:8 ap 1 Geologisk undersöknings-verksamhet m.m.	223 493	221 097
- 24 1:10 ap 1 Miljösäkring av oljelagringsanläggningar m.m.	9 476	9 019
- 20:1:4 ap 3 Sanering och återställ-ning av förorenade områden	48 170	39 404
Saldo	**281 139**	**269 520**

Not 2		
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	**2015**	**2014**
Intäkter enligt 4§ avgiftsförord-ningen	5 971	5 070
Intäkter från uppdragsverksamhet *	11 637	12 617
Intäkter av icke-statliga medel (6 kap. 1 § kapitalförsörjningsförordn.)	3 696	183
Övriga intäkter	96	39
Saldo	**21 400**	**17 909**
*) Varav avgiftsintäkter från tjänste-export	1 972	3 980

Not 3		
Intäkter av bidrag	**2015**	**2014**
Bidragsintäkterna fördelar sig på följande kategorier av bidragsgivare respektive huvudsakliga ändamål:		
Länsstyrelser: sanering av förorenade områden	71 907	57 136
Havs- och vattenmyndigheten: arbete med den svenska vatten-förvaltningen samt projekt hållbar havsplanering	7 621	5 939
Kammarkollegiet: regeringsuppdrag	6 531	3 584
Länsstyrelsen Gävleborg: inventering fiberbankar	4 488	38
Övriga bidrag från statliga myndigheter	4 063	3 373
Bidrag från övriga företag och organisationer	2 528	2 866
Saldo	**97 138**	**72 936**

Not 4		
Finansiella intäkter	**2015**	**2014**
- Ränteintäkter avseende räntekonto i Riksgälden	24	274
- Tillfört depositioner	14	–25
- Övriga ränteintäkter och finansiella intäkter	53	40
Saldo	**91**	**290**

Not 5		
Kostnader för personal	**2015**	**2014**
- Lönekostnader (exklusive arbets-givaravgifter, pensionspremier och andra avgifter enligt lag och avtal).	–109 838	–112 311
- Arvode till styrelse, kommittéer eller ej anställd personal (uppdragstagare)	–651	–795
- Sociala avgifter, kursavgifter m.m.	–60 945	–58 532
Saldo	**–171 434**	**–171 638**

Not 6		
Övriga driftkostnader	**2015**	**2014**
Entreprenad- och konsulttjänster exklusive förändring av avsättning	–146 513	–120 884
Förändring av avsättning för sanering och återställning, avseende entrepre-nad- och konsulttjänster	7 750	–8 320
Övrigt	–43 723	–45 015
Saldo	**–182 486**	**–174 219**

Not 7		
Finansiella kostnader	**2015**	**2014**
- Räntekostnader avseende lån i Riksgälden	–186	–146
- Räntekostnader avseende ränte-konto i Riksgälden	0	0
- Övriga räntekostnader och finan-siella kostnader	–93	–152
Saldo	**–279**	**–298**

Not 8

Uppbördsverksamhet
Inom uppbördsverksamheten redovisas:
Ansökningsavgifter och beslutade undersöknings-, förläng-nings-, koncessions- och markanvisningsavgifter samt återbe-talningar av undersökningsavgifter. Medlen får inte disponeras av SGU. När ansökan beviljats och avgiften fastställts gottskrivs statsbudgeten via inkomsttitel 2528 001: Avgifter enligt mine-rallagen. Uppgifter om undersökningsavgifter m.m. redovisas på sidorna 25–30 i resultatredovisningens avsnitt om Handläg-ning av ärenden.

	2015	**2014**
- Beslutade och inkomstförda avgifter	15 741	23 857
- Återbetalda undersökningsavgifter	–1 331	–2 610
Medel som tillförts statsbudgeten	**14 410**	**21 247**

Influten mineralersättning till staten enligt minerallagen (1991:45). Medlen får inte disponeras av SGU och gottskrivs statsbudgeten via inkomsttitel 2528 002: Ersättningar enligt minerallagen.

	2015	2014
- Beslutad och inkomstförd mineralersättning	1843	1776
- Nedskrivning av uppbördsfordran (befarad förlust)*	–618	–244
Medel som tillförts statsbudgeten	**1225**	**1532**

* Efter räkenskapsårets utgång har ett bolag betalat 398 tkr avseende fordringar som tidigare nedskrivits p.g.a. befarad förlust. Denna betalning kommer att redovisas mot inkomsttiteln räkenskapsåret 2016.

Influtna medel från försäljning av oljelagringsanläggningar med tillhörande utrustning m.m. Medlen får inte disponeras av SGU och gottskrivs statsbudgeten via inkomsttitel 3312: Övriga inkomster av försåld egendom m.m.

	2015	2014
- Inkomster från försäljning	0	0
- Avdrag för direkta försäljningskostnader	0	0
Medel som tillförts statsbudgeten	**0**	**0**

Beslutade avgifter enligt 5§ kontinentalsockelförordningen (1966:315). Medlen får inte disponeras av SGU och gottskrivs statsbudgeten via inkomsttitel 2811 309: Övriga inkomster av statens verksamhet

	2015	2014
- Beslutade och inkomstförda avgifter	72	0
Medel som tillförts statsbudgeten	**72**	**0**
Medel som tillförts statsbudgeten, totalt	**15 707**	**22 779**

Avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna ej disponeras – Uppföljning mot beräknade belopp i regleringsbrev (tkr.)

	Regleringsbrev – beräknat belopp				
	Avgifter enl. minerallagen	Mineralersättning	Försäljn. av oljelagringsanl.	Avg. enl 5§ kontinentalsockelförordn.	Summa
Ingående ackumulerat överskott (+) / underskott (-)	20 000	4 873	0	0	24 873
Intäkter år 2015	12 000	1700	0	0	13 700
Kostnader år 2015	0	0	0	0	0
Årets överskott(+) / underskott (-)	12 000	1700	0	0	13 700
Utgående ackumulerat överskott (+) / underskott (-)	32 000	6 573	0	0	38 573

	Utfall år 2015				
	Avgifter enl. minerallagen	Mineralersättning	Försäljn. av oljelagringsanl.	Avg. enl 5§ kontinentalsockelförordn.	Summa
Ingående ackumulerat överskott (+) / underskott (-)	21 247	1532	0	0	22 779
Intäkter år 2015	14 410	1225	0	72	15 707
Kostnader år 2015	0	0	0	0	0
Årets överskott(+) / underskott (-)	14 410	1225	0	72	15 707
Utgående ackumulerat överskott (+) / underskott (-)	35 657	2 757	0	72	38 486

Not 9

Transfereringar	**2015**	**2014**
Med transfereringar avses lämnade bidrag till:		
- Geovetenskaplig forskning	–5 806	–5 857
- Övrigt	–262	–203
Summa transfereringar	**–6 068**	**–6 060**
Finansiering:		
- Anslag 24 1:8 ap 1 Geologisk undersökningsverksamhet m.m.	0	170
- Anslag 24 1:9 ap 1 Geovetenskaplig forskning	5 806	5 857
- Kammarkollegiet / regeringskansliet	262	0
- Vetenskapsrådet	0	33
Summa finansiering	**6 068**	**6 060**

Information om lämnade bidrag redovisas på sidan 31 i resultatredovisningens avsnitt om Geovetenskaplig forskning och internationella samarbeten.

Not 10

Årets kapitalförändring	**2015**	**2014**
Årets kapitalförändring består av överskott i uppdragsverksamhet, samt en periodiseringsdifferens mellan intäkter av anslag och verksamhetens kostnader för anslagsfinansierad verksamhet. Resultattransaktioner som inte genererat intäkt av anslag:		
Kapitalförändring motsvarande avskrivningar på anläggningstillgångar finansierade med statskapital.	–167	–74
Förändring av avsättning för sanering och återställning.	8 236	–8 823
Förändring av upplupna kostnader avseende sanering och återställning.	5 377	–5 467
Årets kapitalförändring (anslagsfinansierad verksamhet)	**13 446**	**–14 364**
- Överskott från nationella uppdrag	434	–500
- Underskott från internationella uppdrag	–355	–828
Årets kapitalförändring (uppdragsverksamhet)	**79**	**–1 328**
Årets kapitalförändring – totalt	**13 525**	**–15 692**

Avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna disponeras – Uppföljning mot beräknade belopp i regleringsbrev (tkr.)	**Regleringsbrev – beräknat belopp**			**Utfall år 2015**		
	Uppdragsverksamhet	Tjänsteexport	Summa	Uppdragsverksamhet	Tjänsteexport	Summa
Ingående ackumulerat överskott (+) / underskott (-)	–160	735	575	–435	723	288
Intäkter år 2015	9 900	1 000	10 900	9 665	1 985	11 650
Kostnader år 2015	–9 900	–1 000	–10 900	–9 231	–2 340	–11 571
Årets överskott(+) / underskott (-)	0	0	0	434	–355	79
Utgående ackumulerat överskott (+) / underskott (-)	–160	735	575	–1	368	367

Kommentarer till årets resultat lämnas i resultatredovisningens avsnitt om Uppdragsverksamhet och tjänsteexport (sid. 45). Ackumulerat överskott i uppdragsverksamheten vid utgången av år 2015 uppgår till 367 tkr vilket motsvarar 3,2 % av omsättningen under året.

Not 11		
Immateriella anläggningstillgångar	**2015-12-31**	**2014-12-31**
Balanserade utgifter för utveckling		
Ingående anskaffningsvärde	2 713	3 219
Ingående ackumulerade avskrivningar	–1 761	–1 242
Ingående bokfört värde	**951**	**1 977**
- Årets avskrivningar	–519	–519
- Årets anskaffningar	0	0
- Årets avgående tillgångar	0	0
- Årets avgående ackumulerade avskrivningar	0	0
- Överfört anskaffningsvärde till rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar	0	–506
Årets förändring	**–519**	**–1 026**
Utgående bokfört värde	**433**	**951**
Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar	**2015-12-31**	**2014-12-31**
Ingående anskaffningsvärde	9 350	8 942
Ingående ackumulerade avskrivningar	–7 549	–7 623
Ingående bokfört värde	**1 801**	**1 319**
- Årets avskrivningar	–821	–497
- Årets anskaffningar	1 054	473
- Årets avgående tillgångar	–18	–571
- Årets avgående ackumulerade avskrivningar	18	571
- Överfört anskaffningsvärde från balanserade utgifter för utveckling	0	506
Årets förändring	**233**	**482**
Utgående bokfört värde	**2 034**	**1 801**

Tillämpade avskrivningstider: Linjär avskrivning har tillämpats med följande avskrivningstider: balanserade utgifter för utveckling 5 år, rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar 3 år.

Not 12		
Materiella anläggningstillgångar		
Byggnader, mark och annan fast egendom	**2015-12-31**	**2014-12-31**
Ingående anskaffningsvärde	174 739	174 739
Ingående ackumulerade avskrivningar	–174 328	–174 256
Ingående bokfört värde	**411**	**483**
- Årets avskrivningar	–71	–71
- Årets anskaffningar	0	0
- Årets avgående tillgångar	0	0
- Årets avgående ackumulerade avskrivningar	0	0
Årets förändring	**–71**	**–71**
Utgående bokfört värde	**340**	**411**

Förbättringsutgifter på annans fastighet	**2015-12-31**	**2014-12-31**
Ingående anskaffningsvärde	7 902	7 633
Ingående ackumulerade avskrivningar	–6 872	–6 513
Ingående bokfört värde	**1 030**	**1 120**
- Årets avskrivningar	–462	–360
- Årets anskaffningar	854	270
- Årets avgående tillgångar	0	0
- Årets avgående ackumulerade avskrivningar	0	0
Årets förändring	**392**	**–90**
Utgående bokfört värde	**1 422**	**1 030**
Maskiner, inventarier, installationer m.m.	**2015-12-31**	**2014-12-31**
Ingående anskaffningsvärde	104 522	103 757
Ingående ackumulerade avskrivningar	–88 531	–88 117
Ingående bokfört värde	**15 991**	**15 640**
- Årets avskrivningar	–5 124	–5 645
- Årets nedskrivningar	0	–47
- Årets anskaffningar	3 494	6 298
- Överfört anskaffningsvärde från pågående nyanläggningar	2 646	0
- Årets avgående tillgångar	–383	–5 533
- Årets avgående ackumulerade avskrivningar	383	5 277
Årets förändring	**1 016**	**350**
Utgående bokfört värde	**17 007**	**15 991**
Pågående nyanläggningar	**2015-12-31**	**2014-12-31**
Ingående anskaffningsvärde	**2 646**	**936**
- Årets anskaffningar	239	1 710
- Överföring till maskiner, inventarier, installationer m.m.	–2 646	0
Årets förändring	**–2 407**	**1 710**
Utgående anskaffningsvärde	**239**	**2 646**
Reavinster/-förluster	**2015-12-31**	**2014-12-31**

Försäljning av fastighet
Under år 2007 slöts avtal med privat köpare om försäljning av fastigheten Hall Västös 1:9 (del). Köparens tillträdesdag är villkorad av att beslut om avstyckning vinner laga kraft. Frågan om fastighetsbildning har under år 2014 prövats av Högsta domstolen varefter ärendet återförvisats till Lantmäteriet för fortsatt behandling. Avstyckning hade inte beviljats per 2015-12-31.

Tillämpade avskrivningstider m.m.
Linjär avskrivning har tillämpats med följande avskrivningstider; bilar 5 år, maskiner och datorer 3–5 år, övriga inventarier 3–8 år, fartyg 20 år och dess utrustning 3–10 år, förbättringsutgifter på annans fastighet 3–5 år, mätutrustning 3–10 år, markinventarier 10–20 år, byggnader 10 år samt markanläggningar 20 år. Konst och markegendom skrivs inte av. Taxeringsvärdet för markegendom uppgår till 1 418 tkr.

Not 13		
Övriga kortfristiga fordringar	**2015-12-31**	**2014-12-31**
Fordringar hos leverantörer avseende kreditfakturor	82	491
Övrigt	0	3
Summa övriga kortfristiga fordringar	**82**	**494**

Not 14		
Periodavgränsningsposter	**2015-12-31**	**2014-12-31**
Förutbetalda hyreskostnader		
- till Akademiska hus	2 975	2 973
- till statliga myndigheter	133	133
- till övriga	1 804	1 676
Övriga förutbetalda kostnader		
- till statliga myndigheter; avseende försäkringspremier och övriga tjänster	397	173
- avseende programlicenser, support och informationstjänster m.m.	5 212	4 500
Summa förutbetalda kostnader	**10 521**	**9 455**
Upplupna bidragsintäkter		
- från statliga myndigheter avseende sanering av förorenade områden	5 917	7 946
- från statliga myndigheter avseende övriga verksamheter	1 178	267
- från utomstatliga bidragsgivare	1 008	625
Summa upplupna bidragsintäkter	**8 103**	**8 838**

Not 15		
Avräkning med statsverket	**2015-12-31**	**2014-12-31**
Uppbörd		
Ingående balans	3 974	2 736
Redovisat mot inkomsttitel (-)	–15 707	–22 779
Uppbördsmedel som betalats i icke-räntebärande flöde (+)	14 683	24 017
Fordringar avseende uppbörd	**2 950**	**3 974**
Anslag i icke räntebärande flöde		
Ingående balans	12 509	7 393
Redovisat mot anslag (+)	65 046	57 511
Medel hänförbara till transfereringar m.m. som betalats i icke-räntebärande flöde (-)	–74 535	–52 395
Fordringar avseende anslag i icke räntebärande flöde	**3 020**	**12 509**
Anslag i räntebärande flöde		
Ingående balans	–7 931	–9 923
Redovisat mot anslag (+)	224 273	222 070
Anslagsmedel som tillförts räntekonto (-)	–224 428	–223 450
Återbetalning av anslagsmedel (+)	1 228	3 372
Skulder avseende anslag i räntebärande flöde	**–6 858**	**–7 931**
Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag		
Ingående balans	5 497	6 300
Redovisat mot anslag under året enligt undantagsregeln	–780	–803
Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag	**4 717**	**5 497**
Övriga fordringar på statens centralkonto		
Ingående balans	1 447	1 562
Inbetalningar i icke räntebärande flöde (+)	34 851	42 068
Utbetalningar i icke räntebärande flöde (-)	–94 347	–70 561
Betalningar hänförbara till anslag och inkomsttitlar (+/-)	59 852	28 378
Övriga fordringar på statens centralkonto	**1 803**	**1 447**
Summa avräkning med statsverket	**5 632**	**15 496**

Not 16		
Kassa och bank	**2015-12-31**	**2014-12-31**
Beviljad räntekontokredit	10 000	16 000
Maximalt utnyttjad räntekontokredit	0	0

Not 17

Förändring av myndighetskapital

	Statskapital utan avkastningskrav	Balanserad kapitalförändring Avgiftsfinansierad verksamhet, Nationell verksamhet	Balanserad kapitalförändring Avgiftsfinansierad verksamhet, Internationell verksamhet	Balanserad kapitalförändring. Anslag 20 1:4 ap 3 Sanering och återställ del till SGU (2)	Kapitalförändring enligt resultaträkning	Summa
A Ingående balans 2015	**4 591**	**65**	**1 551**	**0**	**–15 692**	**–9 485**
Föregående års kapitalförändring	–74	–500	–828	–14 290	15 692	0
Investeringar finansierade med statskapital (1)	1 595					1 595
Årets kapitalförändring					13 525	13 525
B Summa årets förändring	**1 521**	**–500**	**–828**	**–14 290**	**29 217**	**15 120**
C Utgående balans 2015	**6 112**	**–435**	**723**	**–14 290**	**13 525**	**5 636**

(1) Motsvarar årets investeringsutgifter för anläggningstillgångar som får finansieras från anslag 24 1:10 ap.1 enligt villkor i regleringsbrev för SGU år 2015. Beloppet avräknas anslaget och redovisas direkt i balansräkningen mot statskapital.

(2) Enligt villkor för anslag 20 1:4 ap3 Sanering o återställ – del till SGU ska avsättningar för sanering och återställning av förorenade områden redovisas mot anslag det budgetår som utgifterna hänför sig till. Detta innebär att förändringar av avsättning respektive upplupna kostnader för sanering och återställning ger upphov till en periodiseringsdifferens mellan intäkter av anslag och verksamhetens kostnader.

Not 18		
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	**2015-12-31**	**2014-12-31**
Medel har avsatts för framtida pensionsförpliktelser som SGU svarar för.		
Ingående avsättning	1243	1251
- Del av ingående avsättning omklassificerad till avsättning för lokalt omställningsarbete *	–717	0
- Årets pensionskostnad	531	338
- Årets pensionsutbetalningar	–124	–345
Utgående avsättning för pensioner och liknande förpliktelser	**933**	**1243**

* I samband med ingående av nytt avtal för lokalt aktivt omställningsarbete har medel som tidigare avsatts för delpensioner omklassificerats till övriga avsättningar – avsättning för lokalt omställningsarbete (jfr not 19).

Not 19		
Övriga avsättningar	**2015-12-31**	**2014-12-31**
Avsättning för sanering och återställning av förorenad mark		
Ingående avsättning	8 823	0
- Avräknat under året	–8 590	0
- Utökning av avsättning	354	8 823
Utgående avsättning för sanering och återställning av förorenad mark	**587**	**8 823**
Del av avsättningen som kommer att regleras under år 2016 bedöms uppgå till 587 tkr.		
Avsättning för lokalt omställningsarbete		
Ingående avsättning	0	0
- Omklassificerat från avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser*	717	0
- Utökning av avsättning	334	0
Utgående avsättning för lokalt omställningsarbete	**1051**	**0**
Del av avsättningen som kommer att regleras under år 2016 bedöms uppgå till 300 tkr.		
* I samband med ingående av nytt avtal för lokalt aktivt omställningsarbete har medel som tidigare avsatts för delpensioner omklassificerats till övriga avsättningar – avsättning för lokalt omställningsarbete (jfr not 18).		
Avsättning för omstruktureringskostnader		
Ingående avsättning	0	0
- Utökning av avsättning	1912	0
Utgående avsättning för omstruktureringskostnader	**1912**	**0**
Del av avsättningen som kommer att regleras under år 2016 bedöms uppgå till 1384 tkr.		
Summa övriga avsättningar	**3550**	**8 823**

Not 20		
Lån i Riksgäldskontoret	**2015-12-31**	**2014-12-31**
Ingående skuld	17 494	18 988
- Under året nyupptagna lån	3 456	5 844
- Årets amorteringar	–6 832	–7 338
Utgående skuld	**14 118**	**17 494**

SGU disponerar en låneram på 23 000 tkr (24 000 tkr år 2014) i Riksgäldskontoret för finansiering av investeringar i anläggningstillgångar.

Not 21		
Övriga kortfristiga skulder	**2015-12-31**	**2014-12-31**
- Förskott på avgifter enligt Minerallagen (1991:45)	2 849	3 874
- Personalens källskatt	2 819	2 781
- Övrigt	108	24
Summa övriga kortfristiga skulder	**5 776**	**6 679**

Not 22		
Depositioner	**2015-12-31**	**2014-12-31**
Ingående deponerade säkerheter enligt Minerallagen (1991:45)	4 614	4 811
- Inbetalda säkerheter under året	562	214
- Under året uttagna säkerheter	–342	–433
- Årets ränta	–12	22
Utgående deponerade säkerheter enligt Minerallagen (1991:45)	**4 821**	**4 614**
Av deponerade säkerheter bedöms 4 460 tkr komma att regleras efter mer än tolv månader.		
Ingående deponerade medel – föreningen Geologins dag	334	403
- Inbetalningar under året	412	331
- Utbetalningar under året	–443	–403
- Årets ränta	–1	3
Utgående deponerade medel – föreningen Geologins dag	**302**	**334**
Summa depositioner	**5 123**	**4 948**

Depositioner placeras på SGUs räntekonto i Riksgäldskontoret. Erhållen ränta tillförs depositionerna kvartalsvis.

Not 23		
Periodavgränsningsposter	**2015-12-31**	**2014-12-31**
Upplupna kostnader		
- upplupna lönekostnader inkl. sociala avgifter	1750	1790
- upplupna semesterlöner inkl. sociala avgifter	12 664	12 901
- upplupna kostnader avseende sanering och återställning	2 606	6 743
- övriga upplupna kostnader	1 049	540
Summa upplupna kostnader	**18 069**	**21 974**

	2015	2014
Oförbrukade bidrag		
- från statliga myndigheter avseende sanering av förorenade områden *	25 173	22 175
- från statliga myndigheter avseende övriga verksamheter *	6 683	6 632
- från utomstatliga bidragsgivare	385	665
Summa oförbrukade bidrag	**32 241**	**29 472**
Övriga förutbetalda intäkter		
- från Naturvårdsverket	299	1 220
- från Havs- och Vattenmyndigheten	39	656
- från övriga statliga myndigheter	325	498
- från utomstatliga	143	62
Summa övriga förutbetalda intäkter	**806**	**2 436**
* Oförbrukade bidrag från statliga myndigheter förväntas tas i anspråk inom följande tidsintervall:		
- inom tre månader	9 588	7 955
- mer än tre månader till ett år	22 003	20 134
- mer än ett år till tre år	265	528
- mer än tre år	0	190
Summa oförbrukade bidrag från statliga myndigheter	**31 856**	**28 807**

Not 24

Ansvarsförbindelser

SGU företräder staten i fråga om sanering av mark som förorenats av statlig verksamhetsutövare som inte längre finns kvar. Ansvarsförbindelsen avser framtida utgifter för sanering och återställning av objekt som är under pågående åtgärdsutredning. För dessa objekt föreligger betydande osäkerhet kring framtida utgifter. Bedömningen är dock att utgifterna ligger inom intervallet 250 000–350 000 tkr.

Not 25

Anslag 20 1:4 ap 3 Sanering o återställ – del till SGU

1. Anslagsposten får användas för att inventera samt, i enlighet med den gällande prioritetsordningen, genomföra ansvarsutredningar, nödvändiga undersökningar, åtgärder och efterföljande miljökontroll på områden där staten har ett visst ansvar för avhjälpande och där ingen annan myndighet kan svara för avhjälpandet.
2. Avsättningar för sanering och återställning av förorenade områden ska redovisas mot anslag det budgetår som utgifterna hänför sig till.

Beslutad indragning av anslagsbelopp: 596 tkr avser anslagssparandet år 2014. Beslut om indragning har meddelats i regleringsbrev för budgetåret 2015 avseende Naturvårdsverket.

Avräknade medel redovisas som:	2015	2014
- Intäkt av anslag	48 170	39 404

Not 26

Anslag 24 1:8 ap 1 Geologisk undersökningsverksamhet m.m.

Anslaget får användas för SGUs förvaltningsutgifter.

Anslagskredit	2015	2014
- Beviljad anslagskredit	6 733	6 704
- Utnyttjad anslagskredit	0	0
Avräknade medel redovisas som:	**2015**	**2014**
- Intäkt av anslag	223 493	221 097
- Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag	0	170
- Minskning av fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag. 1)	780	803
Summa	**224 273**	**222 070**

1) Jfr not 15 – Avräkning med statsverket

Not 27

Anslag 24 1:9 ap 1. Geovetenskaplig forskning

Anslaget får användas för att främja och stödja riktad geovetenskaplig grundforskning och tillämpad forskning.

Avräknade medel redovisas som:	2015	2014
- Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag	5 806	5 857

Not 28

24 1:10 ap 1 Oljelagringsanläggningar m.m. samt Adak-fältet

Anslaget får användas för att täcka statliga kostnader för efterbehandling av tömda oljelagringsanläggningar och det statliga gruvfältet i Adak, Malå kommun. Anläggningstillgångar som hänförs till sanerings- och miljösäkringsarbetet får finansieras från anslagsposten.

Beslutad indragning av anslagsbelopp: 1750 tkr avser anslagssparandet år 2014. Beslut om indragning har meddelats i regleringsbrev för budgetåret 2015 avseende Sveriges geologiska undersökning.

Anslagskredit	2015	2014
- Beviljad anslagskredit	420	420
- Utnyttjad anslagskredit	0	0
Avräknade medel redovisas som:	**2015**	**2014**
- Intäkt av anslag	9 475	9 019
- Tillfört statskapital	1 595	3 231
Summa	**11 070**	**12 250**

Utgående överföringsbelopp om 2 930 tkr förklaras främst av att planerad skumning av oljerester i bergrumsanläggningen i Vetlanda inte kunnat genomföras, detta då det visade sig vara svårare än bedömt att ta sig in i anläggningen.

Not 29

Inkomsttitel 2528 001 Avgifter vid Bergsstaten – Avgifter enligt minerallagen

Avgifter som uppbärs av SGU enligt minerallagen (1991:45) redovisas mot inkomsttiteln.

Avräknade medel redovisas som:	2015	2014
Intäkter av avgifter m.m. som inte disponeras	14 410	21 247

Intäkterna överstiger beräknat belopp enligt regleringsbrev med 2 410 tkr. Avvikelsen beror främst på oväntat höga intäkter i samband med förlängning av undersökningstillstånd samt oväntat låga återbetalningar av avgifter vid frånträdanden av tillstånd.

Not 30

Inkomsttitel 2528 002 Avgifter vid Bergsstaten – Ersättningar enligt minerallagen

Influten mineralersättning till staten enligt minerallagen (1991:45) redovisas mot inkomsttiteln.

Avräknade medel redovisas som:	2015	2014
Intäkter av avgifter m.m. som inte disponeras	1 225	1 532

Intäkterna underskrider beräknat belopp enligt regleringsbrev med 475 tkr. Avvikelsen beror huvudsakligen på nedskrivning för befarade förluster som redovisats mot inkomsttiteln. Efter räkenskapsårets utgång har dock ett bolag betalat 398 tkr avseende fordringar som tidigare nedskrivits p.g.a. befarad förlust. Denna betalning kommer att redovisas mot inkomsttiteln räkenskapsåret 2016.

Not 31

Bemyndigande:
Anslag 20 1:4 ap 3 Sanering o återställ – del till SGU

Slutår för bemyndigandet är år 2017. Av bemyndiganderamen 20 000 tkr beräknas, enligt regleringsbrev, 10 000 tkr infrias under år 2016 samt 10 000 tkr år 2017. Beloppen avseende infriade åtaganden är indikativa. Utestående åtaganden understiger tilldelad bemyndiganderam med 18 946 tkr. SGU har under år 2015 färdigställt flera saneringsåtgärder, i några fall till högre kostnad än budgeterat. Med hänsyn till disponibla anslagsmedel medförde detta att arbeten med projektering och upphandling behövde senareläggas, vilket avspeglas i ett lågt utnyttjande av bemyndiganderamen för året.

Not 32

Bemyndigande:
Anslag 24 1:9 ap 1. Geovetenskaplig forskning

Av bemyndiganderamen 5 000 tkr beräknas, enligt regleringsbrev, 1 800 tkr infrias år 2016, 1 300 tkr år 2017 samt 1 300 tkr år 2018. Beloppen avseende infriade åtaganden är indikativa.

SAMMANSTÄLLNING VÄSENTLIGA UPPGIFTER

Belopp i tkr

Lån i Riksgälden	2015	2014	2013	2012	2011
- Beviljad låneram	23 000	24 000	25 000	23 000	23 000
- Utnyttjad låneram vid räkenskapsårets slut	14 118	17 494	18 988	19 635	17 587
Kontokredit i Riksgälden					
- Beviljad kontokredit	10 000	16 000	16 000	16 000	16 000
- Maximalt utnyttjad kontokredit	0	0	0	0	0
Räntekonto i Riksgälden					
- Räntekostnader	0	0	0	0	0
- Ränteintäkter	24	274	272	323	416
Avgiftsintäkter					
- Avgiftsintäkter som disponeras	21 400	17 909	19 943	22 739	24 125
- Avgiftsintäkter som disponeras, enligt budget	10 900	20 500	34 000	30 000	34 000
- Avgiftsintäkter som ej disponeras	15 707	22 779	19 131	26 977	35 030
- Avgiftsintäkter som ej disponeras, enligt budget	13 700	17 700	20 400	19 500	15 300
Anslagskredit					
Summa beviljad kredit	7 153	7 124	7 951	7 373	11 260
-24 1:8 ap 1 Geologisk undersökningsverksamhet m.m.	6 733	6 704	6 551	6 516	10 410
-24 1:10 ap 1 Miljösäkring av oljelagringsanläggningar m.m.	420	420	1 400	857	850
Summa utnyttjad kredit	0	0	0	0	0
-24 1:8 ap 1 Geologisk undersökningsverksamhet m.m.	0	0	0	0	0
-24 1:10 ap 1 Miljösäkring av oljelagringsanläggningar m.m.	0	0	0	0	0
Anslag					
Summa utgående överföringsbelopp	11 619	10 278	12 782	13 400	14 157
-20 1:4 ap 3 Sanering och återställ – del till SGU	1 830	596	858	4 414	8 878
-24 1:8 ap 1 Geologisk undersökningsverksamhet m.m.	6 858	7 931	9 923	8 223	4 469
-24 1:9 ap 1 Geovetenskaplig forskning	1	1	40	0	0
-24 1:10 ap 1 Miljösäkring av oljelagringsanläggningar m.m.	2 930	1 750	1 961	763	810
Bemyndiganden					
Summa tilldelade bemyndiganden	25 000	135 500	17 500	27 000	32 300
-20 1:4 ap 3 Sanering och återställ – del till SGU	20 000	130 000	12 000	18 000	17 000
-24 1:8 ap 1 Geologisk undersökningsverksamhet m.m.	0	0	0	0	6 000
-24 1:9 ap 1 Geovetenskaplig forskning	5 000	5 500	5 500	9 000	9 300
Summa utestående åtaganden	5 579	19 275	6 443	9 421	6 581
-20 1:4 ap 3 Sanering och återställ – del till SGU	1 054	15 144	2 916	6 438	1 073
-24 1:8 ap 1 Geologisk undersökningsverksamhet m.m.	0	0	0	0	1 218
-24 1:9 ap 1 Geovetenskaplig forskning	4 525	4 131	3 527	2 983	4 290
Personal					
- Antal årsarbetskrafter	236	246	247	256	244
- Medelantal anställda	237	253	253	263	255
- Driftkostnad per årsarbetskraft	–1 606	–1 500	–1 326	–1 111	–1 048
Myndighetskapital					
- Statskapital	6 112	4 591	1 378	286	286
- Balanserad kapitalförändring	–14 001	1 616	1 336	2 810	4 380
- Årets kapitalförändring	13 525	–15 692	262	–1 474	–1 570

Jag intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

Lena Söderberg
Uppsala 2016-02-18

Sveriges geologiska undersökning

Box 670
751 28 Uppsala
018-17 90 00
sgu@sgu.se
www.sgu.se